

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Kamila Šimková

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Petr Tröster, CSc.

Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. dubna 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 4. 2016

.....

Kamila Šimková

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu této práce prof. JUDr. Petru Trösterovi, CSc. za odborné rady a připomínky, které mi poskytnul. Dále chci poděkovat své rodině za podporu během mého studia.

Obsah

Úvod	5
1 Pojem a význam bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP).....	7
1.1 Pojem BOZP	7
1.2 Význam BOZP	8
2 Vývoj BOZP	10
3 Prameny BOZP.....	15
3.1 Mezinárodní úprava v oblasti BOZP	16
3.2 Zákony v oblasti BOZP	22
3.3 Další předpisy k zajištění BOZP.....	23
4 Práva a povinnosti v oblasti BOZP.....	28
4.1 Povinnosti zaměstnavatele při zajišťování BOZP	28
4.2 Práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti BOZP	31
4.3 Účast dalších osob na řešení otázek BOZP	33
5 Další zajištění podmínek BOZP	37
6 Prevence	43
6.1 Kategorizace prací	47
6.2 Pracovnílékařská péče	48
7 Pracovní úrazy a nemoci z povolání	52
7.1 Pracovní úrazy	52
7.2 Nemoci z povolání	55
7.3 Odškodnění pracovních úrazů a nemocí z povolání	58
8 Dozorové orgány v oblasti BOZP	61
8.1 Inspekce práce	62
8.2 Státní správa v ochraně veřejného zdraví.....	64
8.3 Rozdíly mezi inspekcí práce a krajskými hygienickými stanicemi.....	65
Závěr	67
Seznam použitých zkratk	69
Seznam použitých pramenů	70
Abstrakt: Bezpečnost a ochrana zdraví při práci	74
Abstract: Health and safety at work	75
Klíčová slova/Key words.....	76

Úvod

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci (dále jen „BOZP“) je souhrn činností, prostředků a opatření, které zaručují bezpečné a zdravotně nezávadné podmínky pro výkon práce. BOZP patří k základním pracovním podmínkám a pomáhá chránit zaměstnance v pracovně právních vztazích. BOZP je široký obor, který vychází z velkého množství právních i jiných předpisů. Dnes již právní úprava BOZP obsahuje i velkou řadu předpisů na úrovni Evropské unie. Tato právní úprava podléhá poměrně často změnám, například se změnou výroby, výrobních metod nebo nových poznatků ve zdravotnictví. Rozvoj této oblasti je neustálý proces, a proto shledávám důležitým se tímto tématem zabývat.

Základní úpravu v českém právu nalezneme v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce nebo ZP“). Zajišťovat BOZP je zákonnou povinností každého zaměstnavatele. Veškerá pracovní činnost má svá rizika, přestože se to na první pohled nemusí zdát, např. i činnost administrativní. U zaměstnavatelů by mělo být zajištění BOZP prvořadým zájmem, ale faktor zisku bohužel často odsouvá BOZP do pozadí. Pokrok v prevenci rizik záleží zejména na dostatečné legislativní podpoře, souhře aktivit zaměstnanců a odborů a na účinných kontrolách a sankčních opatřeních, které uplatňuje veřejná moc vůči zaměstnavateli.

BOZP je zajišťována určením a prováděním požadavků na vybavení a uspořádání pracoviště a na pracovní prostředí, na používání vhodných technických zařízení, na organizaci práce a na technologické a pracovní postupy, zároveň musí být dodrženy požadavky na zdravotní a odbornou způsobilost zaměstnanců. Zaměstnavatel je povinen vyhledávat a vyhodnocovat rizika a zavádět opatření k jejich odstranění. BOZP musí být zajištěna i v případě, že se jedná o samostatně výdělečně činnou fyzickou osobu a zaměstnavatele, který je fyzickou osobou a sám pracuje, nebo pokud se jedná o spolupracujícího manžela nebo rodinného příslušníka

těchto osob. Tam, kde se v této diplomové práci uvádí slova zaměstnavatel nebo zaměstnanec, rozumí se tím i tyto uvedené osoby.

Cílem této diplomové práce je pojednat o hlavních aspektech současné BOZP, zejména se zaměřím na následující otázky. Na úvod této práce bude třeba definovat pojem BOZP. Dále bude uvedený vývoj BOZP. Budou vyjmenované vnitrostátní i mezinárodní prameny BOZP. Velká pozornost bude věnována prevenci rizik, která je základním kamenem této oblasti. Dále poukáži na novou úpravu pracovnělékařských služeb, které nahradily závodní preventivní péči, a shrnu kategorizaci prací. Uvedu práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů. Popíši příčiny vzniku a následky nemocí z povolání a pracovních úrazů a uvedu statistiky s nimi související. Ke konci práce si dovoluji rozebrat dualismus naší právní úpravy v oblasti dozoru nad bezpečností práce a budu se zabývat rozdíly, které jsou mezi orgány inspekce práce a orgány ochrany veřejného zdraví. Především upozorním na rozdíly, které jsou v zákonné úpravě, na ukládání sankcí, na řízení, která u těchto orgánů probíhají, a na možnosti podání opravných prostředků.

Tato diplomová práce je zpracována k právnímu stavu ke dni 7. 4. 2016.

1 Pojem a význam bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP)

1.1 Pojem BOZP

Existuje mnoho definic BOZP. Zjednodušeně můžeme říct, že BOZP se zabývá předcházením a minimalizací rizik, která vznikají při výkonu pracovních činností. BOZP spočívá především ve vytváření podmínek, aby byla práce vykonávána v bezpečném a neohrožujícím pracovním prostředí. BOZP tedy můžeme definovat jako soubor různých technických, technologických, organizačních, výchovných a jiných opatření, které vytváří podmínky k tomu, aby bylo co nejméně pravděpodobné, že dojde k ohrožení nebo k poškození lidského zdraví. Tato opatření zajišťují ochranu zdraví a života v pracovním prostředí nejenom zaměstnancům, ale také jiným osobám, které se nachází na pracovišti. Zaměstnavatel musí dodržovat při přijímání a provádění těchto opatření všeobecné preventivní zásady, které jsou stanoveny zákoníkem práce. Pojem BOZP prošel postupným vývojem v ústavních i v běžných zákonech.¹

Pojem BOZP může být vymezen jako „*souhrn*

- *vzájemných práv a povinností subjektů pracovněprávních vztahů, které za účelem ochrany života a zdraví směřují k zajištění bezpečné, nezávadné a zdraví neohrožující práce, dále*
- *vzájemných práv a povinností vznikajících mezi odborovými organizacemi nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*

---

¹ TRÖSTER, Petr. Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: BĚLINA, Miroslav et al. Pracovní právo. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 281. ISBN 978-80-7400-283-0.

- a jednotlivými zaměstnavateli při řešení předmětných otázek, a pokud jde o odborové organizace, rovněž při výkonu kontroly,*
- *také práv a povinností vznikajících mezi více zaměstnavateli navzájem při zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na jednom pracovišti a konečně*
  - *práv a povinností vznikajících mezi orgány inspekce práce na straně jedné a zaměstnavateli nebo zaměstnanci na straně druhé při výkonu kontroly v oblasti bezpečnosti práce, jakož i*
  - *práv a povinností vznikajících mezi organizacemi státního odborného dozoru nad bezpečností vyhrazených technických zařízení a právníckými osobami nebo podnikajícími fyzickými osobami při výkonu dozoru v této oblasti.*²

1.2 Význam BOZP

Z celosvětového pohledu pracují téměř dvě třetiny lidí za podmínek, které nedosahují úrovně ani minimálních zdravotně bezpečnostních standardů. Každý rok jsou registrovány miliony pracovních úrazů a nemocí z povolání a přes milion smrtelných pracovních úrazů na celém světě. Perspektivnost a význam oboru BOZP je jednoznačný.³

BOZP má chránit člověka při vykonávání pracovní činnosti. Člověk se při pracovním procesu setkává s mnoha pracovními nástroji a s mnoha dalšími zařízeními, které mohou být nebezpečné, a to zejména pokud vykonává manuální práci. Každá práce je vykonávána za určitých pracovních podmínek a v určitém pracovním prostředí. Všeobecně je vyžadováno, aby pracovní podmínky i pracovní

---

² Tamtéž.

³ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 8. ISBN 80-7013-414-3.

prostředí byly co nejpříznivější a tím se co nejvíce omezila rizika, která práce přináší. Jinak je nebezpečí, že by mohlo dojít k poškození zdraví pracující osoby, což by znamenalo z hlediska společnosti zvýšené náklady. Postižená osoba by se tak mohla stát trvale práce neschopnou nebo by mohla být dočasně vyřazena z pracovního procesu. O postiženou osobu se poté musí postarat příslušné instituce, zatímco jim od postižené osoby nepřichází žádné protiplnění. Nepříznivé důsledky z pracovních úrazů a nemocí z povolání vznikají jak zaměstnané osobě, tak zaměstnavateli i dalším osobám. Zaměstnaná osoba má aktuální následky na zdraví nebo na životě, poté může mít problémy s opětovným zapojením se do práce, popřípadě je nutná změna kvalifikace. Zaměstnavateli přináší nemoc z povolání nebo pracovní úraz zaměstnance značné náklady. Vzniká problém i s konkrétní prací, která byla do té doby vykonávána poškozeným zaměstnancem. Práci musí buď vykonávat jiný zaměstnanec, nebo si ji rozdělí stávající zaměstnanci, což ovlivní rentabilitu a efektivnost práce.⁴

Významnou, resp. hlavní funkcí BOZP je funkce preventivní, tedy funkce ochranná. Jde především o předcházení újmě, která by mohla vzniknout na zdraví nebo životě zaměstnance. Vzhledem k neustálému vývoji výrobních procesů a technologických postupů je třeba stále vytvářet nová opatření pro zajištění BOZP.⁵

---

⁴ TRÖSTER, Petr. Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: BĚLINA, Miroslav et al. Pracovní právo. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 280. ISBN 978-80-7400-283-0.

⁵ Tamtéž.

2 Vývoj BOZP

Již ve starověku se objevily poznatky o tom, že lidé, kteří vykonávají obdobnou práci ve stejných pracovních podmínkách, mívají často stejné zdravotní problémy. Ve starověkém Egyptě se lékař Imhotep mimo jiné zabýval i tím, jaké pracovní úrazy často vznikají při stavění pyramid.⁶

V roce 1271 bylo v Benátkách vydané nařízení proti profesnímu poškozování zdraví v chemickém průmyslu, zejména při expozici rtutí, olovem a sírou. Ve středověku často vznikala odborná díla, která se věnovala poškození zdraví horníků, jejich pracovním podmínkám a možnou prevencí. V roce 1300 byl Václavem II. vydán horní zákoník.⁷ Tento zákoník obsahoval pracovní právo a také další právní pravidla pro zajištění bezpečnosti práce horníků. Zákoník se zabýval např. větráním, osvětlením, odvodňováním, technickými požadavky na podzemní pracoviště a dalšími požadavky stavebně-technického zaměření. Zákoník stanovil i způsob kontroly těchto požadavků a sankce za jejich nedodržení. Tento pokrokový zákoník se stal vzorovým předpisem i pro jiné evropské státy.⁸ Později bylo Ferdinandem I. vydáno nařízení o zaopatření horníků v případě nemoci a úrazů. Ferdinand I. také v roce 1527 potvrdil první statut nemocenské pokladny. Rakouským horním zákonem č. 146/1854 se staly tzv. bratrské pokladny

---

⁶ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 9. ISBN 80-7013-414-3.

⁷ Tamtéž.

⁸ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 9. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

nemocenskými pokladnami pro případy nemocí, stáří a pro pomoc vdovám a sirotkům.⁹

V roce 1700 vydal italský lékař Bernardino Ramazzini dílo, ve kterém popsal více než padesát povolání a vyjmenoval nemoci, které při nich vznikají. Zároveň upozornil na nutnost prevence, na škodlivé materiály i na fyzikální faktory ovlivňující zdraví jako je hluk, teplota a vlhkost. Popsal význam jednostranně namáhavé práce a nevhodných pracovních poloh těla.¹⁰

V raném kapitalismu, tedy na přelomu 18. a 19. století, byl význam BOZP ještě značně opomíjen. Od vzniku průmyslové velkovýroby se v pracovním prostředí objevovala nová zařízení a další stroje, které zvýšily riziko pracovních úrazů. Vyvstala tak potřeba zavést určitá bezpečnostní a hygienická opatření. Tato potřeba vznikala i z politických důvodů (velký počet úrazů zaznamenali i zaměstnanci, kteří následně vyžadovali zavádění bezpečnostních opatření po zaměstnavatelích) i ekonomických důvodů (zaměstnavatelé si uvědomili, že bude i pro ně výhodné zřídit bezpečnostní opatření, díky kterým nebudou mít tak velké výdaje například v případě úrazu jejich zaměstnance). Zpočátku řešili zavádění bezpečnostních opatření pouze zaměstnavatelé, ale postupem času začal být i stát v této oblasti aktivní. Pomocí zákonů stanovil základní povinnosti, aby se práce stala bezpečnější a zdravotně nezávadnou. První zákony se týkaly především míst, kde bylo vykonávání práce obzvláště nebezpečné, tedy např. dolů, hutí a skláren. Později byla bezpečnostní opatření zaváděna i pro ostatní povolání.¹¹ Prvním nebezpečným technickým zařízením byl parní kotel (jako součást parního stroje). Nebezpečným

---

⁹ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 9. ISBN 80-7013-414-3.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ TRÖSTER, Petr. Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: BĚLINA, Miroslav et al. Pracovní právo. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 279. ISBN 978-80-7400-283-0.

byl jak pro jeho obsluhu, tak i pro celý objekt a jeho okolí. Pro omezení jeho havárií byl vydán v roce 1871 zákon č. 112 říšského zákoníku, o zkoušení a periodickém vyšetřování parních kotlů ustanoveným zkušebním komisařem. Státní kotelní komisař byl prvním státním úředníkem vykonávajícím státní odborný dozor nad technickým zařízením a jeho provozováním.¹²

Bezpečností práce a technickou bezpečností zařízení se dále zabýval zákon o živnostenské inspekci z roku 1883, který založil v této oblasti dozorový orgán. Dozorovým orgánem byli živnostenští inspektoři. Živnostenští inspektoři měli postavení státních úředníků a kontrolovali dodržování povinností zaměstnavatelů i zaměstnanců.¹³ V roce 1888 nabyt účinnosti zákon o úrazovém a nemocenském pojištění průmyslového dělnictva.¹⁴ S podrobnými předpisy k zajištění BOZP se ale v této době můžeme setkat jen zřídka. Až ve 20. století v období mezi světovými válkami u nás vzniklo mnoho předpisů v oblasti BOZP.¹⁵ Například zákon č. 99/1932 Sb., o odškodnění nemocí z povolání byl podnětem pro vyšší zájem o prevenci poškození zdraví při práci.¹⁶ Základním předpisem řešícím bezpečnost práce bylo vládní nařízení č. 41/1938 Sb., kterým byly vydány všeobecné předpisy

---

¹² Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 13. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

¹³ Tamtéž. s. 10.

¹⁴ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 9. ISBN 80-7013-414-3.

¹⁵ TRÖSTER, Petr. Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: BĚLINA, Miroslav et al. Pracovní právo. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 280. ISBN 978-80-7400-283-0.

¹⁶ ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. Pracovnělékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-944-1.

na ochranu života a zdraví pomocných dělníků. Toto nařízení platilo v nezměněné formě 44 let.¹⁷

Po 2. světové válce se můžeme setkat s širokou úpravou oblasti BOZP jak v rámci vnitrostátních právních předpisů, tak i v dokumentech mezinárodních organizací.¹⁸

V oblasti hygieny byl významný zákon č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči, který byl později nahrazen zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. V dnešní době je stěžejním předpisem zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších zákonů.

Významnými zákony v oblasti bezpečnosti práce byly zákon č. 67/1951 Sb., o bezpečnosti při práci, kterým byla zajištěna bezpečnost při práci zaměstnancům a učňům a zákon č. 51/1954 Sb., o bezpečnosti při práci v jednotných zemědělských družstvech a u jednotlivě hospodařících rolníků. Tyto zákony byly zrušeny a nahrazeny zákonem č. 65/1961 Sb., o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Dozor byl vykonáván odbory. Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 65/1965 Sb., zákoníkem práce, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 1966.¹⁹ BOZP byla upravena v části druhé a její hlavě páté. Tento zákon byl mnohokrát novelizován.

---

¹⁷ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 10. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

¹⁸ TRÖSTER, Petr. Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: BĚLINA, Miroslav et al. Pracovní právo. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 279. ISBN 978-80-7400-283-0.

¹⁹ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 12. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

Jednotný systém státního odborného dozoru v oblasti bezpečnosti práce byl vytvořen zákonem č. 174/1968, o státním odborném dozoru nad bezpečností práce. Na základě tohoto zákona byl zřízen Český úřad bezpečnosti práce (předchůdce dnešního Státního úřadu inspekce práce). Odpovědnost za dozor nad BOZP tak byla převedena z odborových organizací na orgán státu.²⁰

Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů byl zrušen a nahrazen současným zákoníkem práce, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007. Problematika BOZP upravená v zákoně č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů byla přejata do současného zákoníku práce a do zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo ZBOZP“).

---

²⁰ Tamtéž. s. 4 a 16.

3 Prameny BOZP

Společnost má zájem na zajištění BOZP, proto je nutné vytvářet právní předpisy v oblasti BOZP a je třeba kontrolovat jejich dodržování. Tyto předpisy jsou všeobecně platné a vztahují se na všechny druhy práce. Pro některá specifická odvětví jsou tyto předpisy příliš obecné a je nutné, aby existovaly ještě zvláštní předpisy (např. pro oblast hornictví, stavebnictví a dopravy). K předpisům zajišťujícím BOZP patří předpisy, které upravují ochranu života a zdraví. Jsou to například protiepidemické a hygienické předpisy, technické předpisy, dokumenty a normy, dopravní a stavební předpisy, předpisy o zacházení s hořlavinami, zbraněmi, výbušninami, chemickými a radioaktivními látkami a předpisy o požární ochraně. Tyto předpisy jsou vydávány především ve formě zákonů, nařízení a vyhlášek.²¹

Problematika BOZP je upravena v předpisech s různou právní silou. V dnešní době je BOZP stále více upravována na úrovni evropské unie, kde je vydáváno především velké množství směrnic. V rámci českého práva vychází BOZP z předpisů nejvyšší právní síly, tedy z ústavních zákonů a z mezinárodních smluv podle článku 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Ústava České republiky“).²²

---

²¹ TRÖSTER, Petr. Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci. In: BĚLINA, Miroslav et al. Pracovní právo. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 282. ISBN 978-80-7400-283-0.

²² Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Ústava České republiky se otázkou BOZP nezabývá, ale Listina základních práv a svobod²³ (dále jen „LZPS“) tuto problematiku řeší v několika článcích, a to v článcích 28, 29 a 31 LZPS. Dle článku 28 LZPS mají zaměstnanci právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. Článek 29 LZPS stanovuje právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky pro mladistvé, ženy²⁴ a zdravotně postižené osoby. Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání. Podrobnější úprava je ponechána zákonům. V LZPS je stanoveno v článku 31 základní právo každého na ochranu zdraví. Můžeme dovést, že ochrana zdraví a života je základním ústavním právem každého občana. Podrobnější úprava je ponechána zákonům a dalším právním předpisům.

3.1 Mezinárodní úprava v oblasti BOZP

Právní rámec problematiky BOZP v České republice vychází z ratifikovaných mezinárodních úmluv a ze směrnic Evropské unie, které byly transponovány do našeho právního řádu. Česká republika v oblasti BOZP plně respektuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodních dokumentů.

V rámci OSN byl v roce 1966 přijat Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Tento pakt se zabývá otázkou BOZP v článku 7 písm. b), kde stanovuje právo každého člověka na bezpečné a zdravotně nezávadné pracovní podmínky.

---

²³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Ženy, které specifikuje zákoník práce v § 103 a vyhláška č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání (tzv. vyhláška o zakázaných pracích a pracovištích).

Oblast BOZP dále upravuje Evropská sociální charta. Tato mezinárodní smlouva byla přijata v roce 1961 Radou Evropy, později byla ratifikována všemi státy Evropské unie. Obecně se Evropská sociální charta zabývá hospodářskými a sociálními právy. BOZP je řešena v článku 3, který upravuje právo na bezpečné a zdraví nezávadné pracovní podmínky. V něm je upravena povinnost vydávat právní předpisy k zajištění BOZP, provádět dozor nad jejich vykonáváním a konzultovat opatření k zajištění BOZP s organizacemi zaměstnavatelů a zaměstnanců. V roce 1996 byla Evropská sociální charta novelizována a zavedla další povinnosti např. ohledně provádění národní politiky v oblasti BOZP.²⁵

Organizace působící v nadnárodním měřítku v oblasti BOZP je kromě Evropské unie především Mezinárodní organizace práce. Mezinárodní organizace práce má sídlo v Ženevě a byla založena v roce 1919. Jedním z jejích zakládajících členů byla i Československá republika.²⁶ Mezinárodní organizace práce je specializovanou agenturou spadající pod Organizaci spojených národů. Mezinárodní organizace práce mimo jiné také stanovuje minimální pracovní standarty, které musí být dodržovány. Tato organizace produkuje řadu mezinárodních dokumentů. Významná úmluva byla přijata v roce 1981, a to Úmluva č. 155, o bezpečnosti a zdraví pracovníků a pracovním prostředí. Další významnou úmluvou je Úmluva č. 161, o závodních zdravotních službách, která byla přijata v roce 1985. Obě tyto úmluvy byly ratifikované Československou socialistickou republikou. Úmluva č. 161 stanoví, že závodní zdravotní služby se zabývají především prevencí a poradenstvím ohledně bezpečného pracovního prostředí a že práce musí být přizpůsobena schopnostem a možnostem zaměstnanců. Úmluva upravuje i náplň základní

---

²⁵ JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 60. ISBN 978-80-7263-685-3.

²⁶ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 32. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

pracovnílékařské péče.²⁷ Otázky z oblasti BOZP řeší i dokumenty Světové zdravotnické organizace. Světová zdravotnická organizace je také specializovanou agenturou spadající pod Organizaci spojených národů. Jejím sídlem je Ženeva.

V roce 1996 byla sekundárním právním aktem Evropské unie zřízena Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále jen „EU-OSHA“) se sídlem v Bilbao. EU-OSHA byla zřízena za účelem plnění konkrétních úkolů vědeckých, technických a řídicích v oblasti BOZP. V čele agentury je ředitel. V EU-OSHA působí řídicí rada, která zřizuje předsednictvo. Řídicí rada se skládá ze zástupců vlád, zaměstnavatelů a odborů ze všech členských států Evropské unie a ze zástupců Evropské komise. EU-OSHA spolupracuje s vládami, zaměstnavateli a zaměstnanci, působí v prevenci rizik, zabývá se vědeckými výzkumy i statistikami ohledně rizik a vyhledává a zprostředkovává další informace. EU-OSHA spravuje mnoho webových stránek, vede publikační program a spolupracuje s dalšími evropskými institucemi a mezinárodními organizacemi.²⁸

BOZP se řadí k prioritním otázkám, na které se zaměřuje sociální politika Evropské unie.²⁹

V celé Evropské unii jsou rizika v oblasti BOZP podobná. Proto Evropská unie členským státům pomáhá vypořádat se s těmito riziky tak, aby v celé Evropské unii byly stejné podmínky v právní úpravě jednotlivých států. Za tímto účelem Evropská

---

²⁷ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnílékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 7. ISBN 80-7013-414-3.

²⁸ JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 58. ISBN 978-80-7263-685-3.

²⁹ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnílékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 8. ISBN 80-7013-414-3.

unie politiku v oblasti BOZP postupně harmonizuje a vytváří soubor principů, který přivede stejná pravidla pro všechny pracovníky.³⁰

V rámci Evropské unie se oblast BOZP upravuje v různých předpisech. Listina základních práv Evropské unie stanovuje ve svém článku 31 právo každého pracovníka na pracovní podmínky respektující jeho zdraví, bezpečnost a důstojnost. Smlouva o fungování evropské unie (dále jen „Smlouva“) se zmiňuje o BOZP v článku 153, a to konkrétně o pracovních podmínkách a o zlepšování pracovního prostředí tak, aby bylo chráněno zdraví a bezpečnost pracovníků. V článku 156 Smlouvy je stanovena povinnost spolupráce mezi členskými státy a koordinace jejich činnosti mimo jiné i v oblasti pracovních úrazů a nemocí z povolání. Smlouva přiznává Evropské unii v této oblasti sdílenou pravomoc, díky které může Evropská unie ovlivňovat spolupráci členských států a přijímat směrnice o otázkách BOZP. Na základě těchto článků Smlouvy by měla Komise spolupracovat s členskými státy a soustavně přijímat koncepční opatření.³¹

Evropská unie zvolila cestu úpravy této oblasti jak velkou řadou směrnic, tak i například víceletými akčními programy a evropskými strategiemi, které určují priority a společné cíle, stanovují rámce pro koordinaci vnitrostátních politik a zabývají se prevencí. Hodnocení strategie pro BOZP na období 2007 - 2012 ukázalo, že strategie Evropské unie byla účinná a stanovené cíle byly splněny. Je ale poukazováno na to, že je třeba se více věnovat malým a středním podnikům, které mají obtíže při dodržování právních předpisů v oblasti BOZP.³²

---

³⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci Evropské unie pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014 – 2020 [online]. s. 2. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0332&from=CS>.

³¹ Tamtéž. s. 4 - 5.

³² Tamtéž.

Základní směrnicí je rámcová směrnice Rady ES 89/391/EHS, o opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „rámcová směrnice“). Rámcová směrnice stanovila základní principy této oblasti a zavedla opatření pro zlepšení BOZP, stanovila povinnost zaměstnavatele zajistit BOZP a určila klíčové prvky této oblasti. Cílem rámcové směrnice je zejména omezit množství pracovních úrazů a nemocí z povolání a zajistit pracovní podmínky, které nejsou nebezpečné pro zdraví zaměstnanců.³³ Na rámcovou směrnici navazují dílčí směrnice, které blíže upravují jednotlivé aspekty BOZP. Vedle nich jsou ale i směrnice, které na ni nejsou přímo napojeny. Rámcová směrnice se použije, pokud jiná směrnice z oblasti BOZP nestanoví bližší požadavky na danou problematiku.

Směrnice upravují minimální požadavky na BOZP na pracovišti, minimální požadavky pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci, minimální požadavky na BOZP při používání pracovního zařízení zaměstnanci, minimální a zdravotní požadavky, které se musejí dodržovat na dočasných nebo mobilních staveništích, minimální požadavky na bezpečnostní a zdravotní značky na pracovišti, minimální požadavky na zlepšení BOZP u zaměstnanců, kteří jsou vystaveni hluku, vibracím, chemickým činitelům, elektromagnetickým polím, optickému záření z umělých zdrojů či jsou vystaveni riziku výbušných prostředí. Dále jsou stanoveny minimální požadavky na BOZP na rybářských plavidlech, minimální požadavky na zlepšení BOZP u zaměstnanců v těžebním vrtném průmyslu, minimální požadavky na BOZP se zobrazovacími jednotkami, minimální požadavky na BOZP pro ruční manipulaci s břemeny spojenou s rizikem, zejména rizikem poškození páteře. Jsou stanovena také opatření pro zlepšení BOZP těhotných zaměstnankyň, zaměstnankyň krátce po porodu a kojících zaměstnankyň, opatření pro zlepšení

---

³³ JACOBSEN, Lone, KEMPA, Viktor a VOGEL, Laurent. Evropská cesta BOZP: základy, fungování a současné výzvy: odborová příručka = Európska cesta k BOZP: základy, fungovanie a súčasné výzvy. Vyd. 1. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2006. s. 37 - 38. ISBN 80-868-0908-0.

BOZP zaměstnanců v pracovním poměru na dobu určitou nebo v dočasném pracovním poměru a je stanovena ochrana zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí azbestu při práci.

Každá směrnice musí být v určité lhůtě transponována do českého právního řádu. Směrnice z oblasti BOZP jsou v České republice začleněny zejména do zákoníku práce a do zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Do ZBOZP jsou směrnice transponovány zejména z důvodu častých změn v této oblasti, má se tak předejít častým novelizacím zákoníku práce.

Při řešení otázek BOZP se bude v budoucnosti nutné v rámci Evropské unie více zaměřit i na jiné oblasti, které mohou přispívat ke zlepšení pracovního prostředí a jsou schopny ovlivnit politiku BOZP. Vzhledem k tomu, že politika v jiných oblastech může přispívat ke zlepšení pracovního prostředí. Jedná se o následující oblasti. V oblasti vzdělávání je důležité zvýšit povědomí o problematice BOZP, zejména v rámci odborné přípravy na povolání a v informování a odborné přípravě zaměstnavatelů. V oblasti výzkumu je třeba se zaměřit na otázky dopadů stárnutí, globalizaci, nových technologií a nemocí z povolání a šířit výsledky tohoto výzkumu a zohledňovat je při tvorbě politiky. V oblasti veřejného zdraví je třeba zlepšit úroveň inovací a spolupráci mezi fyzickými osobami, veřejnými orgány a průmyslovým odvětvím. Politika životního prostředí by měla být více propojena s ochranou pracovníků. Průmyslová politika by měla obsahovat jednoduchá řešení, jak pomoci malým a středním podnikům, aby bylo pro ně dodržování požadavků BOZP hospodárnější a nemusely si najímat odborníky. V oblasti rovnosti může politika BOZP v pracovněprávních vztazích pomocí směrnic zlepšit postavení

zdravotně postižených osob a žen v souvislosti s těhotenstvím a mateřskou dovolenou.³⁴

3.2 Zákony v oblasti BOZP

Stěžejním předpisem v oblasti BOZP je, jak je již výše uvedeno, zákoník práce. Tento zákon neupravuje pouze problematiku BOZP, nýbrž všechny pracovně-právní otázky a vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. BOZP upravuje část pátá zákoníku práce. Tato část se dále dělí na 3 hlavy. První hlava se zabývá předcházením ohrožení života a zdraví při práci, druhá povinnostmi zaměstnavatele a právy i povinnostmi zaměstnance. Třetí hlava upravuje společná ustanovení. Podrobněji se budu těmito otázkami zabývat v dalších částech této práce. Vedle zákoníku práce existuje i zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který stanovuje další podmínky pro zajištění BOZP. Tímto zákonem se bude tato práce zabývat dále v kapitole páté.

Další důležité zákony v oblasti BOZP jsou například:

- zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o inspekci práce“);
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně veřejného zdraví“);
- zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů;

---

³⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci Evropské unie pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014 – 2020 [online]. s. 17. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0332&from=CS>.

- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. chemický zákon);
- zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. energetický zákon);
- zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (tzv. atomový zákon);
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o specifických zdravotních službách“);
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů a
- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

3.3 Další předpisy k zajištění BOZP

Prováděcí právní předpisy v oblasti BOZP lze rozdělit do několika skupin. V jedné skupině jsou prováděcí právní předpisy v oblasti BOZP k provedení zákoníku práce. V zákoníku práce jsou stanovena příslušná zmocnění pro vládu, aby vydala prováděcí právní předpisy pro problematiku osobních ochranných

pracovních prostředků³⁵ (dále jen „OOPP“) a dále pro problematiku pracovních úrazů.³⁶ V zákoníku práce je v § 394 odst. 1 stanoveno, že než budou tyto prováděcí předpisy vydány, tak se bude třeba řídit podle dosavadních prováděcích právních předpisů, které byly původně vydány k provedení již zrušeného zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce. Jsou to:

- nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a
- nařízení vlády č. 201/2010 Sb., kterým se stanoví způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úraze, ve znění pozdějších předpisů.³⁷

V další skupině jsou prováděcí právní předpisy k zákonu o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a to například:

- nařízení vlády č. 591/2006 Sb., kterým se stanoví bližší minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích;
- nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, ve znění pozdějších předpisů a
- nařízení vlády č. 592/2006 Sb., kterým se stanoví podmínky akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti.³⁸

Do další skupiny prováděcích předpisů lze zařadit právní předpisy, které byly původně vydány k provedení již zrušeného zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce. Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve svém § 23 stanoví, že do doby než budou vydány nové prováděcí právní předpisy, se bude

---

³⁵ V § 104 odst. 6 ZP je stanoveno příslušné zmocnění pro vládu.

³⁶ V § 105 odst. 7 ZP je stanoveno příslušné zmocnění pro vládu.

³⁷ HŮRKA, Petr. Pracovní právo. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s. 313. ISBN 978-80-7380-540-1.

³⁸ Tamtéž. s. 315.

postupovat dle dosavadních prováděcích právních předpisů. Týká se to oblastí k provedení požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí, na způsob organizace práce a pracovních postupů, na vzhled, umístění a provedení bezpečnostních značek, značení a zavedení signálů, na rizikové faktory pracovních podmínek, hygienické limity, způsob jejich zjišťování a hodnocení a minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnance. Konkrétně to jsou:

- nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí;
- nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat;
- nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů;
- nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky;
- nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru;
- nařízení vlády č. 406/2004 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu;
- nařízení vlády č. 362/2005 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky a

- nařízení vlády č. 101/2005 Sb., kterým se stanoví podrobnější požadavky na pracoviště a pracovní prostředí.³⁹

Do další skupiny prováděcích předpisů lze zařadit nařízení, která byla vydána k provedení zákona o ochraně veřejného zdraví. Jsou to:

- nařízení vlády č. 272/2011 Sb., kterým se stanoví ochrana zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací a
- nařízení vlády č. 291/2015 Sb., kterým se stanoví ochrana zdraví před neionizujícím zářením.

Prováděcími právními předpisy jsou, jak je již výše uvedeno, nařízení. Dalšími prováděcími právními předpisy jsou vyhlášky. Existuje velké množství vyhlášek jednotlivých ministerstev, některé z nich jsou uvedeny v následujícím textu této práce.

Dalšími předpisy, které upravují oblast BOZP, jsou české technické normy. České technické normy jsou dokumenty určené pro opakované použití, které jsou schválené pověřenou právníčkou osobou, jsou označené písmenným označením ČSN a jsou vytvořené podle zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Vydání českých technických norem musí být oznámeno ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Tyto normy mají charakter doporučení a nejsou obecně závazné.⁴⁰ Uživatel normy může normu použít nebo může zvolit své vlastní řešení, to ale musí být na stejné nebo lepší úrovni než řešení, které je uvedeno v české technické normě. České technické normy představují bezpečnostní standarty a určují minimální úroveň, která musí být

---

³⁹ Tamtéž. s. 316.

⁴⁰ JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 41. ISBN 978-80-7263-685-3.

dodržována.⁴¹ České technické normy týkající se ochrany života a zdraví jsou dle ZP považovány za předpisy k zajištění BOZP.⁴² Pokud právní předpis odkazuje na některou českou technickou normu, tak se česká technická norma závaznou stává.

---

⁴¹ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 33. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

⁴² JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 41. ISBN 978-80-7263-685-3.

4 Práva a povinnosti v oblasti BOZP

V zákoníku práce jsou rámcově upravena práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů v oblasti BOZP. Povinnosti zaměstnavatele ohledně BOZP mají původ ve zjištění, že určité nemoci a úrazy nevznikají v daném pracovním prostředí náhodou, ale mají základ v organizaci práce a v pracovních podmínkách, které určil zaměstnavatel.⁴³

4.1 Povinnosti zaměstnavatele při zajišťování BOZP

Informace a pokyny o BOZP musí zaměstnavatel poskytnout zaměstnanci již při přijetí do zaměstnání, popřípadě při jeho převedení nebo přeložení na jinou práci. V případě změny pracovních podmínek, pracovního prostředí, zavedení nebo změny pracovních prostředků, technologií či pracovních postupů musí zaměstnavatel nově poskytnout informace o BOZP. O poskytnutí takových pokynů a informací má zaměstnavatel povinnost vést dokumentaci. Zaměstnavatel je povinen poskytnout zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech z oblasti BOZP a poté tyto znalosti zaměstnanců ověřit.⁴⁴

Zaměstnavatel má povinnost zajistit, aby zaměstnanec nevykonával zakázané práce a práce, které náročností neodpovídají jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Určité práce smí vykonávat pouze zaměstnanci s platným zdravotním průkazem. K výkonu některých prací je potřeba, aby se zaměstnanci podrobili zvláštnímu očkování nebo aby měli doklad o odolnosti vůči nákaze. Zaměstnavatel

---

⁴³ JACOBSEN, Lone, KEMPA, Viktor a VOGEL, Laurent. Evropská cesta BOZP: základy, fungování a současné výzvy: odborová příručka = Európska cesta k BOZP: základy, fungovanie a súčasné výzvy. Vyd. 1. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2006. s. 46. ISBN 80-868-0908-0.

⁴⁴ § 103 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 ZP.

je dále povinen informovat zaměstnance o poskytovateli pracovnělékařských služeb, o druzích očkování a o pracovnělékařských prohlídkách a dalších vyšetřeních, kterým jsou zaměstnanci povinni se podrobit s ohledem na jimi vykonávanou práci. Zaměstnavatel musí zaměstnancům umožnit, aby se mohli podrobit těmto vyšetřením, prohlídkám a očkováním. Zaměstnancům musí být v případě potřeby zajištěno poskytnutí první pomoci.⁴⁵

Zaměstnavatel nesmí používat pro zvyšování pracovních výsledků takový způsob odměňování, na základě kterého se zvýší nebezpečí újmy na zdraví pro zaměstnance. Zaměstnavatel má povinnost informovat zaměstnance o kategorii, do které byla jím vykonávaná práce zařazena. Práce se zařazují do čtyř kategorií s ohledem na jejich rizikovost a míru výskytu faktorů, které by mohly ovlivnit zdraví zaměstnanců.⁴⁶

Zaměstnavatel má povinnost informovat těhotnou zaměstnankyni o rizikových faktorech, které by mohly poškodit plod. Zvýšenou ochranu mají i zaměstnankyně, které kojí, a zaměstnankyně-matky do konce devátého měsíce po porodu. Takové zaměstnankyně musí být seznámeny s riziky, které by mohly mít vliv na jejich zdraví. Zaměstnavatel musí učinit opatření k odstranění rizik, má povinnost minimalizovat psychickou a fyzickou zátěž těchto žen a zajistit pro jejich odpočinek.⁴⁷ Další práva a povinnosti jsou uvedené ve vyhlášce č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.

---

⁴⁵ § 103 odst. 1 ZP.

⁴⁶ Kategorizaci prací upravuje zákon o ochraně veřejného zdraví.

⁴⁷ § 103 odst. 1 a odst. 4 ZP.

Pokud není možné odstranit rizika, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen „OOPP“). OOPP jsou prostředky, které chrání zaměstnance před riziky, které by mohly ohrozit jejich život a zdraví, přičemž samotné prostředky nesmí ohrožovat zdraví nebo omezovat zaměstnance při výkonu práce. OOPP musí splňovat požadavky stanovené v nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky. Osobními ochrannými prostředky jsou osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čistící, kosmetické a dezinfekční prostředky, ochranné nápoje i specifické doplňky stravy. Pokud oděv nebo obuv podléhá v pracovním prostředí mimořádnému opotřebení, znečištění nebo pokud je jeho účelem plnění ochranné funkce je zaměstnavatel povinen jako OOPP poskytovat také pracovní oděv nebo obuv.⁴⁸

Dle § 104 odst. 3, odst. 4 a odst. 5 ZP má zaměstnavatel povinnost poskytovat zaměstnancům mycí, čistící a dezinfekční prostředky v dostatečném množství vzhledem k znečištění kůže a oděvu, ke kterým dochází na pracovišti. Ochranné nápoje musí zaměstnavatel poskytovat v případě, že zaměstnanci pracují na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami. Další povinností zaměstnavatele je poskytování OOPP a jejich udržování v použitelném stavu. Zároveň je třeba, aby zaměstnavatel kontroloval jejich používání. Vše výše uvedené náleží zaměstnanci bezplatně. Poskytování OOPP nesmí být zaměstnavatelem nahrazeno formou finančního plnění. K provedení tohoto ustanovení je vydáno nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků. V tomto nařízení vlády najdeme náležitosti, které musí splňovat OOPP. Ochranné prostředky musí být přizpůsobeny jednotlivým zaměstnancům. Má-li být používáno najednou více ochranných prostředků, musí být tyto prostředky vzájemně slučitelné. Zaměstnanci musí být seznámeni se způsobem použití OOPP. Má-li být jeden

---

⁴⁸ § 104 odst. 1 a odst. 2 ZP.

ochranný prostředek používán více zaměstnanci, musí být zavedena opatření k zamezení přenosu chorob. Příloha tohoto nařízení vyjmenovává jednotlivé prostředky pro ochranu hlavy, sluchu, očí, obličeje, dýchacích orgánů, rukou, nohou, trupu, břicha i celého těla. Například pro ochranu očí a obličeje jsou ochrannými prostředky ochranné brýle, ochranné obličejové štíty či svářečské kukly. Další příloha tohoto nařízení vyjmenovává práce a činnosti, které vyžadují poskytování OOPP. Např. již výše uvedené ochranné brýle a obličejové štíty jsou třeba u prací, kde se brousí, seká, kde se zpracovávají horniny, kde se pracuje s kyselinami nebo zásadami a dále práce, při nichž vznikají úlomky nebo střeptiny.

Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání jsou popsány v kapitole sedmé této práce.

4.2 Práva a povinnosti zaměstnanců v oblasti BOZP

Práva zaměstnanců odpovídají výše uvedeným povinnostem zaměstnavatele. Všeobecně má zaměstnanec právo na zajištění BOZP od zaměstnavatele, na informace o stavu BOZP, na informace o rizicích na pracovišti, na informace o jejich vyhodnocení a o opatřeních, která zaměstnavatel v této oblasti zavedl. Informace musí být pro zaměstnance srozumitelné. Zaměstnanci musí být umožněno nahlédnout do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním BOZP. Stejně tak má zaměstnanec právo účastnit se řešení otázek BOZP a konzultovat problémy se zaměstnavatelem. Zaměstnanec má také povinnost vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost. Každý se musí na pracovišti starat o své zdraví a bezpečnost a dbát o zdraví dalších osob, kterých by se mohlo bezprostředně dotknout jeho jednání nebo opomenutí. Zaměstnanec má povinnost znát své základní povinnosti, které mu vyplývají z právních a jiných předpisů. Musí znát a respektovat požadavky zaměstnavatele, které slouží k zajištění BOZP. Zaměstnanec se musí účastnit školení ohledně BOZP, které zajistil zaměstnavatel, a následně se i podrobit ověření znalostí, které na školení nabyl.

Zaměstnanec může za určitých okolností, zejména z důvodu bezprostředního a závažného ohrožení života nebo zdraví, odmítnout výkon práce. Toto odmítnutí nesmí být posuzováno jako neplnění povinností zaměstnance. Zaměstnanec je povinen se podrobit pracovnělékařským prohlídkám, vyšetřením a očkováním,⁴⁹ musí se řídit zásadami bezpečného chování na pracovišti a informacemi ohledně BOZP, které mu dal zaměstnavatel. Zaměstnanec musí používat stanovené pracovní a dopravní prostředky a dodržovat při práci stanovené pracovní postupy.⁵⁰

Na pracovišti nesmí být požívány alkoholické nápoje ani jiné návykové látky. V pracovní době se tak nesmí dít ani mimo pracoviště. Pod jejich vlivem se nesmí ani vstupovat na pracoviště zaměstnavatele. Na zaměstnance, kteří pracují v nepříznivých mikroklimatických podmínkách, se vztahuje výjimka, ti smí požívat pivo se sníženým obsahem alkoholu. Další výjimku mají zaměstnanci, u nichž je požívání alkoholických nápojů náplní práce nebo to s výkonem jejich prací bývá spojeno.⁵¹

Na pracovišti se nesmí kouřit, zákaz se vztahuje i na další prostory, kde jsou účinkům kouření vystaveni také nekuřáci.⁵² Zákaz kouření na pracovišti je upraven i v zákoně č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud zaměstnanec na pracovišti zpozoruje nedostatky nebo závady, které by mohly ohrozit bezpečnost, má povinnost to oznámit svému nadřízenému vedoucímu zaměstnanci, zejména pokud hrozí vznik mimořádné události nebo závada

---

⁴⁹ Potřebná očkování jsou stanovena zákonem o ochraně veřejného zdraví.

⁵⁰ § 106 ZP.

⁵¹ § 106 odst. 4 ZP.

⁵² Zaměstnavatel není povinen zřizovat „kuřácké koutky“.

na technickém zařízení. V případě zjištění nedostatků kontrolními orgány⁵³ má zaměstnanec povinnost podílet se na odstranění problému souvisejícího s výkonem jeho práce. Stane-li se zaměstnanci pracovní úraz, musí být bezodkladně oznámen nadřízenému vedoucímu zaměstnanci. Pokud to zdravotní stav zraněnému nedovolí, musí pracovní úraz oznámit jiný zaměstnanec. Zaměstnanec, který byl svědkem pracovního úrazu, musí spolupracovat při objasňování jeho příčin. Na pokyn vedoucího zaměstnance se musí zaměstnanec podrobit zkoušce, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.⁵⁴

4.3 Účast dalších osob na řešení otázek BOZP

Právo vykonávat kontrolu nad stavem BOZP u jednotlivých zaměstnavatelů nemají pouze správní orgány, ale mají ho i odborové organizace. Pro odborové organizace je ochrana zdraví při práci klíčovou aktivitou. Snaha o zlepšení ochrany zdraví a o přeměnu pracovních podmínek se neobejde bez kolektivních akcí a organizování zaměstnanců. Samotný pokrok medicíny a techniky nestačí, musí být podpořen kolektivními akcemi zaměstnanců. Z tohoto důvodu je i nadále péče o BOZP důležitou součástí odborové činnosti.⁵⁵

Odborová činnost v oblasti BOZP je vyvíjena na mnoha úrovních. Setkáme se s ní na pracovišti, v odvětvových i meziodvětvových smlouvách, v tripartitních orgánech, v politických akcích a například i při soudních řízeních v zájmu

---

⁵³ Například jde o orgány dle zákona o inspekci práce, zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ § 106 odst. 4 ZP.

⁵⁵ JACOBSEN, Lone, KEMPA, Viktor a VOGEL, Laurent. Evropská cesta BOZP: základy, fungování a současné výzvy: odborová příručka = Európska cesta k BOZP: základy, fungovanie a súčasné výzvy. Vyd. 1. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2006. s. 52. ISBN 80-868-0908-0.

zaměstnanců, kteří utrpěli újmu na zdraví.⁵⁶ Právo se svobodně sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů je upraveno již v článku 23 odst. 4 Všeobecné deklarace lidských práv a v článku 27 odst. 1 LZPS. V kolektivní smlouvě je možné v oblasti BOZP stanovit mimo jiné i zvýšení četnosti prověrek a zřízení, údržbu a zlepšení zařízení pro zaměstnance.⁵⁷ Kolektivní smlouvu může za zaměstnance uzavřít pouze odborová organizace. Kolektivní smlouva může být odborovou organizací uzavřena i za zaměstnance, kteří nejsou odborově organizováni. U zaměstnavatele může být více odborových organizací, zaměstnavatel je povinen jednat o uzavření kolektivní smlouvy se všemi odborovými organizacemi. Bližší požadavky řeší zákon č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů.⁵⁸

Odborové organizace mají právo vykonávat kontrolu nad stavem BOZP u jednotlivých zaměstnavatelů. Mohou prověřovat plnění povinností zaměstnavatele v péči o BOZP, mohou kontrolovat pracoviště, zařízení i OOPP, mohou se účastnit jednání o otázkách BOZP a mohou prověřovat, zda zaměstnavatel řádně vyšetřuje pracovní úrazy. Právo odborové organizace vykonávat kontrolu nad dodržováním předpisů v oblasti BOZP u zaměstnavatele bylo omezeno nálezem Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 83/06, ze dne 12. 3. 2008, publikovaného pod č. 116/2008 Sb. Odborové organizace již nemohou například požadovat závazným pokynem odstranění závad v provozu, popřípadě zakázat další práci zaměstnanců v případě bezprostředního ohrožení života nebo zdraví.⁵⁹

---

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 18. ISBN 978-80-7263-685-3.

⁵⁸ Tamtéž. s. 97.

⁵⁹ Tamtéž.

Odborová organizace má více pravomocí než zástupci pro oblast BOZP.⁶⁰ Zástupce pro oblast BOZP lze zvolit u zaměstnavatele, kde nepůsobí odborová organizace v případě, že je v pracovním poměru u zaměstnavatele více než deset zaměstnanců. Zástupců pro oblast BOZP může být více, jejich počet závisí na počtu zaměstnanců u zaměstnavatele a na rizikovitosti vykonávaných prací. Na každých deset zaměstnanců lze ustanovit maximálně jednoho zástupce pro oblast BOZP.⁶¹ Zástupce pro oblast BOZP si volí zaměstnanci a určuje jej zaměstnavatel po projednání s volební komisí. Funkční období zástupce pro oblast BOZP je tříleté. Pokud u zaměstnavatele nepůsobí odborová organizace ani není zaměstnanci zvolen zástupce pro oblast BOZP,⁶² zaměstnanci mají právo se sami účastnit na zajišťování BOZP v omezené míře.⁶³

Účast zaměstnanců na řešení otázek BOZP je tedy vykonávána buď prostřednictvím odborových organizací, prostřednictvím zástupců pro oblast BOZP, nebo mohou toto právo vykonávat zaměstnanci přímo. Zákon stanoví, které informace musí být zaměstnavatelem poskytnuty odborové organizaci, zástupci pro oblast BOZP nebo zaměstnancům.⁶⁴ Zaměstnavatel má zejména povinnost informovat o výběru a poskytování pracovnělékařských služeb, o určení odborně způsobilé fyzické osoby k prevenci rizik a o zaměstnancích, kteří jsou určeni k organizování první pomoci, přivolání záchranné zdravotnické služby, organizování evakuace zaměstnanců, přivolání hasičského záchranného sboru a Policie České republiky. Odborové organizace, zástupci pro oblast BOZP nebo přímo zaměstnanci

---

⁶⁰ NEUGEBAUER, Tomáš. Průvodce problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praha: BMSS-Start, 2010. s. 9. ISBN 978-80-86140-62-9.

⁶¹ NEUGEBAUER, Tomáš. Jak plnit nové požadavky bezpečnosti práce. Vyd. 1. Praha: Rego, 2002. s. 165. ISBN 80-866-4800-1.

⁶² § 283 ZP.

⁶³ NEUGEBAUER, Tomáš. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce. O čem je současná BOZP. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. s. 196. ISBN 978-80-7357-556-4.

⁶⁴ HŮRKA, Petr. Pracovní právo. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s. 330. ISBN 978-80-7380-540-1.

mají právo účastnit se na jednáních týkajících se BOZP, mají právo a povinnost spolupracovat při zajišťování BOZP, zaměstnavatel má povinnost s nimi spolupracovat, vyslechnout jejich informace, připomínky a návrhy na přijetí opatření na odstranění nebo omezení rizik. Zaměstnanci nesmí být zbaveni práva na účast při řešení otázek BOZP.⁶⁵

Zaměstnavatel má povinnost projednat s odborovými organizacemi, zástupci pro oblast BOZP nebo se zaměstnanci podstatná opatření týkající se BOZP, vyhodnocení rizik, zařazení prací do kategorií, výkon prací v kontrolovaných pásmech a organizaci školení. Alespoň jednou za rok musí být po dohodě s odborovou organizací a se zástupci pro oblast BOZP provedena prověrka BOZP na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele. Zjištěné nedostatky musí být odstraněny. Zaměstnavatel má povinnost zajistit odborové organizaci a zástupci pro oblast BOZP školení umožňující řádný výkon funkce, zpřístupnit předpisy a potřebné doklady pro výkon funkce.⁶⁶

---

⁶⁵ § 108 ZP.

⁶⁶ Tamtéž.

5 Další zajištění podmínek BOZP

Zákoník práce nechává stanovit bližší podrobnosti zákonu o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. ZBOZP obsahuje požadavky na pracoviště a pracovní prostředí, na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi, na stroje, nářadí, technická zařízení a dopravní prostředky i na bezpečnostní značky, značení a signály.⁶⁷ ZBOZP určuje požadavky na odborně způsobilé osoby a ukládá povinnost, aby byla BOZP zajištěna i při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy.

Zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stanovuje základní požadavky na pracoviště a pracovní prostředí a na jejich prostorové a konstrukční řešení. Pracoviště musí splňovat bezpečnostní a hygienické požadavky, musí být zajištěn jeho pravidelný úklid a údržba. Místnosti pro práci, schodiště, chodby a jiné prostory musí mít určité rozměry i povrch a musí být vybaveny pro činnosti, které tam mají být vykonávané. Pracoviště musí být řádně osvětlena, nejlépe denním světlem, zásobována vodou a musí splňovat určité mikroklimatické podmínky (objem vzduchu, vlhkost, větrání, teplota). Určité rozměry, vybavení a provedení musí mít i prostory sloužící zaměstnancům pro osobní hygienu, odpočinek, odkládání osobních věcí, převlékání a stravování. Únikové cesty a východy musí zůstat volné, stejně tak i dopravní komunikace a přístupové cesty, které k nim vedou. Pracoviště musí být vybavena prostředky pro poskytnutí první pomoci⁶⁸ a prostředky, které slouží k přivolání zdravotnické

---

⁶⁷ HŮRKA, Petr. Pracovní právo. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s. 318. ISBN 978-80-7380-540-1.

⁶⁸ V rozsahu dohodnutém s příslušným poskytovatelem pracovnělékařských služeb.

záchranné služby.⁶⁹ Podrobnější požadavky jsou stanoveny v nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Dle požadavků na pracoviště a pracovní prostředí na staveništi musí být pracoviště zajištěno pro bezpečný výkon práce a musí být zajištěna součinnost stavebníka a zhotovitele stavby. Na staveništi musí být udržován pořádek a čistota, musí být dodrženy požadavky na manipulaci s materiálem a při práci s břemeny se musí předcházet rizikům. Stroje, přístroje, nářadí a technická zařízení musí být kontrolovány před prvním použitím i při používání, musí být prováděna údržba a musí se odstraňovat jejich nedostatky, aby nepříznivě neovlivnily BOZP.⁷⁰ Výčet dalších povinností zaměstnavatele najdeme v tomto zákoně a dále v nařízení vlády č. 591/2006 Sb., kterým se stanoví bližší minimální požadavky na BOZP na staveništích.

Stroje, nářadí, technická zařízení a dopravní prostředky musí být vhodné pro práci, pro kterou jsou určeny, a musí být vybaveny ochrannými zařízeními. Povinností zaměstnavatele je pravidelně provádět jejich kontrolu, revizi a údržbu.⁷¹ Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Tento zákon ukládá zaměstnavateli povinnost organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byla práce vykonávána na základě zásad bezpečného chování, aby zaměstnanci neprováděli jednotvárné a jednostranně zatěžující práce⁷² a aby zaměstnanci nebyli vystaveni ohrožení, že budou zraněni padajícími nebo vymrštěnými předměty. Zaměstnanci nesmí být ohroženi dopravou

---

⁶⁹ § 2 ZBOZP.

⁷⁰ § 3 ZBOZP.

⁷¹ § 4 ZBOZP.

⁷² Jestliže musí být jednotvárné a jednostranně zatěžující práce prováděny, je třeba dodržovat bezpečnostní přestávky, popřípadě je třeba časově omezit dobu výkonu takové práce.

na pracovišti, musí být chráněni před nebezpečím pádu a zřícení. Nesmí pracovat osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance v případě, že pracují na pracovišti se zvýšeným rizikem, pokud není o jejich ochranu postaráno jinak.⁷³ Způsob organizace práce a stanovení pracovních postupů řeší mnoho nařízení vlády, jsou to např. nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru a nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky.

Bezpečnostní značky, značení a signály poskytující informace a instrukce ohledně BOZP musí být na pracovištích, kde může při výkonu práce dojít k poškození zdraví. Takové bezpečnostní značky, značení a signály jsou především obrazové, zvukové a světelné, zaměstnanec s nimi musí být seznámen.⁷⁴ Bližší požadavky stanoví nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů. Značky a zařízení musí být vhodné pro prostředí, kde jsou umístěny, musí být vyrobeny z odolného materiálu a musí být vidět i v případě snížené viditelnosti. Značka musí být jednoduchá a srozumitelná.⁷⁵ Základní typy značek jsou značky zákazu, výstrahy, příkazu a značky informační. Spuštění zvukového nebo světelného signálu znamená oznámení o zahájení nebo ukončení určité činnosti, po celou dobu výkonu činnosti musí být signál vydáván. Zvukové signály musí být lehce

---

⁷³ § 5 ZBOZP.

⁷⁴ § 6 ZBOZP.

⁷⁵ Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů.

rozpoznatelné od jiných zvukových signálů, musí být slyšitelné, ale nesmí nadměrně obtěžovat nebo působit bolest.⁷⁶

V případě výskytu rizikových faktorů na pracovišti musí zaměstnavatel pravidelně a také pokaždé při změně pracovních podmínek přezkoumávat rizika a omezovat je na minimum. Práce s azbestem, biologickými činiteli, chemickými karcinogeny a pracovní procesy s rizikem chemické karcinogenity, které jsou prováděné v určitém rozsahu, musí být vždy vykonávány v kontrolovaných pásmech. Kontrolovaná pásma musí být označena a zajištěna tak, aby lidé, kteří v daném okamžiku nevykonávají práci na pracovišti s výskytem rizikových faktorů, na takové pracoviště nesměli vstupovat. Do kontrolovaného pásma má zaměstnanec povolen vstup pouze s určenými OOPP, nesmí se tam kouřit, pít ani se stravovat.⁷⁷ Práce s azbestem jsou zakázané s výjimkou výzkumných laboratorních prací, analytických prací, prací na stavbách s krátkodobým vystavením účinkům azbestu a prací, při nichž se likvidují zásoby, odpady a zařízení obsahující azbest.⁷⁸ Ve 20. století byl azbest hojně užíván ve stavebnictví, na jeho negativní účinky se přišlo až postupem času. Azbest se nachází v mnoha výrobcích. Pokud se z těchto výrobků při manipulaci s nimi uvolňují vlákna azbestu, je riziko, že budou vdechována a že se budou usazovat v plicích a později vyvolají nemoc. Azbest má karcinogenní účinky a je jednou z největších škodlivin, kterým může být zaměstnanec vystaven.⁷⁹

V současnosti je snaha přistupovat k BOZP komplexně, je třeba zajistit jak technickou bezpečnost, tak i zdravotní, psychické a sociální aspekty práce.

---

⁷⁶ JANÁKOVÁ, Anna. Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 31 a 33. ISBN 978-80-7263-685-3.

⁷⁷ § 7 ZBOZP.

⁷⁸ § 8 ZBOZP.

⁷⁹ Praktická příručka o osvědčených postupech pro prevenci a minimalizaci rizik azbestu při práci (potenciálně) zahrnující kontakt s azbestem: pro zaměstnavatele, zaměstnance a inspektory práce: příručka osvědčených postupů. 1. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 2007. s. 1-4. ISBN 978-80-7071-282-5.

Vzhledem k tomuto komplexnímu přístupu není snadné se vyznat v této problematice, proto jsou vyžadováni odborní pracovníci, kterými jsou odborně způsobilé osoby v prevenci rizik (dále jen „OZO“). Odpovědnost za BOZP však nepřechází na OZO, ale zůstává na zaměstnavateli. Zaměstnavatel musí OZO podporovat, musí s ní spolupracovat a za pomoci výsledků její činnosti zlepšovat pracovní podmínky na pracovišti.⁸⁰

Novelou platnou od roku 2001 byl v zákoně č. 65/1965 Sb., zákoníku práce zaveden institut odborně způsobilého zaměstnance, do té doby byl používán pojem bezpečnostní technik. Dnes zákoník práce používá pojem odborně způsobilé fyzické osoby. OZO se zabývá celou oblastí ochrany práce, spolupracuje s vedoucími zaměstnanci i jinými zaměstnanci, působí preventivně, vyhledává rizika na pracovišti a navrhuje opatření, která se mají zavést k jejich odstranění nebo minimalizaci. OZO zjišťuje negativní vlivy pracovních podmínek, na které není pamatováno předpisy, a vychází zejména z konkrétních podmínek na pracovišti.⁸¹

ZBOZP stanovuje v § 9 podmínky, kdy může zaměstnavatel vykonávat plnění úkolů v prevenci rizik sám, jinak musí zajistit odborně způsobilého zaměstnance, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu, nebo jinou odborně způsobilou osobu k plnění těchto úkolů. V případě, že má zaměstnavatel maximálně 25 zaměstnanců a má potřebné znalosti, může prevenci rizik obstarávat sám. Při počtu 26 – 500 zaměstnanců musí být zaměstnavatel odborně způsobilý, pokud chce úkoly v prevenci rizik zajišťovat sám, nebo může mít 1 nebo více OZO. Pokud má zaměstnavatel více než 500 zaměstnanců, tak musí být prevence rizik zajištěna 1 nebo více OZO. Zaměstnavatel musí OZO poskytnout potřebné prostředky, dokumentaci, informace a čas, aby mohla vykonávat úkoly v prevenci rizik.

---

⁸⁰ KOČÍ, Miroslav, KOPECKÁ, Miroslava a STIEBITZ, Jindřich. Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013. s. 11. ISBN 978-80-7263-834-5.

⁸¹ Tamtéž. s. 27.

Předpoklady, které musí splnit fyzická osoba, aby se mohla stát OZO nebo aby splnila požadavky na zvláštní odbornou způsobilost, stanoví § 10 a 11 ZBOZP.

BOZP musí být zajištěna⁸² i při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy v případě, že se jedná o fyzickou osobu, která je samostatně výdělečně činná,⁸³ když je zaměstnavatelem fyzická osoba, která sama pracuje, nebo pokud se jedná o spolupracujícího manžela nebo rodinného příslušníka těchto osob. Dále také když se jedná o stavebníka (zadavatele stavby) nebo zhotovitele stavby, který je fyzickou nebo právnickou osobou, popřípadě jde-li o osobu, která se podílí na zhotovení stavby.⁸⁴

---

⁸² Zajištění BOZP se vztahuje na § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104 a 105 ZP a § 2 – 11 ZBOZP, lze přihlídnout k podmínkám vykonávané činnosti, poskytování služeb a jejich rozsahu.

⁸³ Například podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ § 12 a § 13 ZBOZP.

6 Prevence

Prevence rizik je ovládajícím principem v oblasti BOZP. Základní zásady prevence rizik stanovuje zákoník práce, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, rámcová směrnice a další dílčí směrnice, které z ní vycházejí. Z pohledu zaměstnavatele je třeba především zajistit, aby nebyl ohrožen život a zdraví zaměstnanců při výkonu práce. Nejedná se však pouze o úrazovou prevenci, ale i o zajištění všeho, co by mohlo krátkodobě nebo dlouhodobě působit na lidské zdraví.⁸⁵ Prevencí se zároveň předchází i ekonomickým a sociálním ztrátám, které by byly způsobeny poškozením zdraví a škodami na majetku.⁸⁶ Pokud zaměstnavatel zajistí bezpečnost a zdraví jeho zaměstnanců, tak to bude mít přímý kladný vliv na produktivitu práce.⁸⁷ Prevencí rizik jsou opatření, která vyplývají z právních a ostatních předpisů z oblasti BOZP, a také všechna opatření, která vydal zaměstnavatel a která se zabývají tím, jak lze rizikům předcházet a jak je odstraňovat.⁸⁸ Nelze-li rizika odstranit, je třeba je vyhodnotit a přijmout taková opatření, aby byla rizika omezena a aby bylo ohrožení života a zdraví zaměstnanců při výkonu práce minimalizováno.⁸⁹

---

⁸⁵ JACOBSEN, Lone, KEMPA, Viktor a VOGEL, Laurent. Evropská cesta BOZP: základy, fungování a současné výzvy: odborová příručka = Európska cesta k BOZP: základy, fungovanie a súčasné výzvy. Vyd. 1. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2006. s. 46. ISBN 80-868-0908-0.

⁸⁶ Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky. Červen 2008 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. s. 11. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5599/narodni_politika_CR.pdf.

⁸⁷ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci Evropské unie pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014 – 2020 [online]. s. 2. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0332&from=CS>.

⁸⁸ § 102 odst. 2 ZP.

⁸⁹ NEUGEBAUER, Tomáš. Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2008. s. 5. ISBN 978-80-7478-458-3.

Riziko je kombinací četnosti nebo pravděpodobnosti výskytu specifikované nebezpečné události a jejích následků (ČSN IEC 300-3-9). Rizikem pro člověka je každá jeho činnost, tedy i činnost pracovní. Pracovní právo řadí mezi rizika mimo jiné i průmyslové škodliviny, nadměrné teplo, chlad, záření, elektrickou energii i všechny zdroje pracovních úrazů. Rizika můžeme dělit do několika skupin, a to na mechanická, chemická, fyzikální a biologická.⁹⁰

Plnou odpovědnost při prevenci rizik s ohledem na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci má zaměstnavatel. Současně mají odpovědnost při zajišťování BOZP i všichni vedoucí zaměstnanci, je to nedílnou a rovnocennou součástí plnění jejich pracovních povinností, a to na všech stupních řízení.⁹¹ Prevence rizik je zvláštní činnost, která musí být vykonávána soustavně, je třeba určit cíle a prostředky, prostřednictvím kterých jí bude dosaženo.⁹² Zaměstnavatel má povinnost vyhledávat, co by pro zaměstnance mohlo být na pracovišti nebezpečné, rizika musí průběžně hodnotit a musí zavádět konkrétní opatření k jejich postupnému odstraňování. Úroveň BOZP musí být kontrolována pravidelně, především je třeba ověřovat stav pracovních prostředků a pracovních podmínek.⁹³

Zákon upravuje i situaci, kdy se na jednom pracovišti budou vyskytovat zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů. V takovém případě se zvyšují rizika při práci, a proto je nutné, aby spolu zaměstnavatelé dostatečně komunikovali. Zaměstnavatelé mají povinnost se navzájem písemně informovat o rizicích, které mohou na pracovišti vzniknout, a o přijatých opatřeních. Zaměstnavatelé mají

---

⁹⁰ DANDOVIÁ, Eva. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004. s. 7. ISBN 80-735-7007-6.

⁹¹ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 16. ISBN 80-7013-414-3.

⁹² Tamtéž.

⁹³ § 102 odst. 2 a 3 ZP.

zároveň povinnost spolupracovat při zajišťování BOZP. BOZP musí být zajištěna pro všechny osoby, které se zdržují na pracovišti s vědomím zaměstnavatele. Náklady, které vznikají při zajišťování BOZP hradí zaměstnavatel.⁹⁴

Zaměstnavatel musí dodržovat všeobecné preventivní zásady, musí aktivně omezovat vznik nových rizik a okamžitě odstraňovat již vzniklá rizika. Pracovní podmínky by měly být přizpůsobeny potřebám zaměstnanců tak, aby nedocházelo k poškození jejich zdraví. Zaměstnavatel by měl nahrazovat fyzicky namáhavé práce tím, že bude zavádět nové technologické a pracovní postupy, dále by měl nahrazovat nebezpečné technologie, suroviny a materiály bezpečnějšími v souladu s nejnovějšími poznatky vědy a techniky. Zavádění kolektivních prostředků ochrany má přednost před uplatňováním prostředků individuální ochrany.⁹⁵

Musí být přijata opatření pro případ, kdyby nastala mimořádná událost jako havárie, požár, povodeň nebo jiné vážné nebezpečí. Dále musí být přijata opatření pro evakuaci zaměstnanců, včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí. Pro případ, že bude třeba poskytnout první pomoc, zaměstnavatel spolupracuje s poskytovatelem pracovnělékařských služeb. Musí být stanoven potřebný počet zaměstnanců, kteří budou organizovat evakuaci zaměstnanců a zajišťovat první pomoc, přivolají zdravotnickou záchrannou službu, Policii České republiky, popřípadě Hasičský záchranný sbor České republiky. Tyto osoby musí být vyškoleny a musí mít potřebné vybavení.⁹⁶

Základem pro zajištění BOZP je vyhledání a vyhodnocení rizik, stanovení opatření k jejich zamezení nebo omezení a provedení kategorizace prací. Při hodnocení rizik se posuzuje velikost rizika a jeho přijatelnost s ohledem

---

⁹⁴ § 101 ZP.

⁹⁵ § 102 ZP.

⁹⁶ § 102 odst. 6 ZP.

na bezpečnost a zdraví pracovníka. Vždy je nutné vycházet z konkrétních podmínek dané práce, nelze používat zobecněné údaje nebo údaje od jiného zaměstnavatele. Výsledkem tohoto procesu je dokument, který je platný pouze pro daného zaměstnavatele v konkrétním období a na konkrétním místě. V praxi není pro vyhledání a vyhodnocení rizik stanovený jednotný postup a je možné si zvolit metodu hodnocení. Zvolená metoda hodnocení má zohledňovat pracovní podmínky u jednotlivých zaměstnavatelů. Volba metody je ponechána na zpracovateli hodnocení, ten si určí i způsob vedení dokumentace. Ke splnění zákonné povinnosti vyhledání a vyhodnocení rizik má být součástí vedené dokumentace protokol, tento požadavek však stanovuje zákoník práce nepřímou. Protokol má sloužit především jako pomůcka pro zaměstnavatele a vedoucí zaměstnance k omezení rizik v jejich společnosti.⁹⁷

Hodnocení rizik je stanoveno v různých nařízeních vlády např. v nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, ve znění pozdějších předpisů, v nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, v nařízení vlády č. 291/2015 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením. V nařízeních vlády jsou stanoveny hygienické limity, způsob hodnocení rizik a minimální rozsah opatření k ochraně zdraví. Zaměstnavatel tato minimální opatření musí dodržovat, může si však stanovit i svá další opatření nad rámec daný legislativou. K naplnění požadavků zajištění BOZP je třeba zohlednit i další oblasti např. požární ochranu, prevenci závažných havárií a ochranu životního prostředí.⁹⁸

---

⁹⁷ NEUGEBAUER, Tomáš. Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2008. s. 5. ISBN 978-80-7478-458-3.

⁹⁸ Tamtéž.

6.1 Kategorizace prací

Nezbytné pro kategorizaci prací, která se provádí na základě požadavků z oblasti hygieny práce podle § 37 zákona o ochraně veřejného zdraví,⁹⁹ je posouzení rizikových faktorů práce. Prováděcím předpisem je zde vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů. V praxi bývá některými zaměstnavateli, resp. odborně způsobilými osobami v prevenci rizik hodnocení rizik orientováno především na předcházení pracovním úrazům a možnost vzniku nemoci z povolání je podceňována.

U vykonávaných prací se posuzuje a hodnotí působení 13 rizikových faktorů, které mají vliv na kvalitu pracovních podmínek ze zdravotního hlediska. Jedná se o chemické látky, vibrace, hluk, prach, zátěž teplem, zátěž chladem, neionizující záření a elektromagnetické pole, pracovní polohu, fyzickou zátěž, psychickou zátěž, práci s biologickými činiteli, zřakovou zátěž a práci ve zvýšeném tlaku vzduchu. Na základě těchto kritérií se práce zařazují dle rizika do jedné ze čtyř kategorií. Práce zařazené do kategorie první (nerizikové) určuje sám zaměstnavatel a nemá povinnost je oznámit orgánu ochrany veřejného zdraví.¹⁰⁰ Do druhé kategorie zařadí práci zaměstnavatel sám a má povinnost podat oznámení o zařazení prací do kategorií příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví, který je zadá do centrální evidence dat ministerstva zdravotnictví. Zařazení práce do třetí nebo čtvrté kategorie navrhuje zaměstnavatel. Zařazení provede na základě žádosti statutárního orgánu zaměstnavatele orgán ochrany veřejného zdraví formou rozhodnutí. Práce zařazené

---

⁹⁹ NEUGEBAUER, Tomáš. Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2008. s. 5. ISBN 978-80-7478-458-3.

¹⁰⁰ Orgánem ochrany veřejného zdraví jsou hygienické stanice.

do třetí a čtvrté kategorie jsou práce rizikové. Práce zařazené do čtvrté kategorie (s nejvyšší mírou rizika) jsou zejména z důvodu vystavení zaměstnanců prachu, chemickým látkám, vibracím a hluku. Riziková práce může být i práce, která je zařazena do druhé kategorie, pokud o tom rozhodne orgán ochrany veřejného zdraví. Dojde-li ke změně podmínek pro zařazení prací, je nutné provést kategorizaci prací nově tak, aby odpovídala aktuálnímu stavu. Podle zákoníku práce má zaměstnavatel povinnost provádět taková opatření, aby práce, které jsou zařazeny jako rizikové, mohly být zařazeny do kategorie nižší.¹⁰¹

6.2 Pracovnílékařská péče

Každý zaměstnavatel má povinnost zajistit pracovnílékařskou péči pro své zaměstnance, je to jeden ze základních pilířů péče o BOZP.¹⁰² Zaměstnavatel musí pracovnílékařskou péči smluvně zajistit u některého poskytovatele pracovnílékařských služeb. Pracovnílékařské služby upravuje zákon o specifických zdravotních službách.¹⁰³ Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. 4. 2012. Tato úprava navazuje na předchozí úpravu závodní preventivní péče, která byla součástí zákona č. 20/1966 Sb., o péči zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰⁴ Pracovnílékařské služby jsou především služby preventivní, zaměřují se na hodnocení vlivu pracovní činnosti, pracovních podmínek a pracovního prostředí na zdraví zaměstnanců. Dále se zaměřují na provádění lékařských prohlídek z důvodu posuzování zdravotní způsobilosti k práci, kontrolu pracovišť, poradenství a školení v poskytování první

---

¹⁰¹ Tamtéž. s. 14 - 15.

¹⁰² ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. Pracovnílékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 9. ISBN 978-80-7263-944-1.

¹⁰³ Pracovnílékařské služby jsou upravené v zákoně o specifických zdravotních službách v hlavě IV nazvané posudková péče a lékařské posudky, pracovnílékařské služby, posuzování nemocí z povolání, v díle 2 pojednávajícím o pracovnílékařských službách a o posuzování zdravotní způsobilosti osoby ucházející se o zaměstnání.

¹⁰⁴ ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. Pracovnílékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 9. ISBN 978-80-7263-944-1.

pomoci. Zaměstnavatel musí umožnit zaměstnancům poskytovatele pracovnělékařských služeb vstup na pracoviště a poskytnout jim součinnost. Zaměstnavatel má povinnost zařazovat zaměstnance na vykonávanou práci podle závěrů lékařských posudků o jejich zdravotní způsobilosti. Zaměstnanec má povinnost se podrobit pracovnělékařským prohlídkám. Osoba ucházející se o zaměstnání se musí podrobit vstupní lékařské prohlídce. Zaměstnanec se musí dostavit k pracovnělékařské prohlídce s žádostí, která obsahuje údaje o druhu a režimu práce a o pracovních podmínkách, ve kterých bude zaměstnanec vykonávat práci.¹⁰⁵

Vyhláška č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách (dále jen „vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče), upravuje organizaci, rozsah a obsah pracovnělékařských služeb a posuzování zdravotní způsobilosti ve vztahu k práci. Za pracovnělékařské prohlídky se považují vstupní, periodické a mimořádné prohlídky, které jsou nutné pro posouzení zdravotní způsobilosti k výkonu práce. Dále výstupní lékařská prohlídka a následná prohlídka, která se dělá pouze v určitých případech. Vstupní lékařská prohlídka má zabránit osobě, která není zdravotně způsobilá k výkonu určité práce, aby k výkonu této práce byla zařazena. Pokud je zaměstnanec převeden na jinou práci, která je vykonávána za jiných podmínek a která má více rizikových faktorů, musí být provedena nová vstupní prohlídka. Periodické prohlídky se provádí z důvodu včasného odhalení změny zdravotního stavu zaměstnance, změna zdravotního stavu mohla vzniknout např. zdravotní náročností vykonávané práce nebo v souvislosti se stárnutím. V případě pokračování ve výkonu práce by se mohlo poškodit zdraví posuzovaného zaměstnance. Periodické prohlídky se provádějí v různých časových odstupech podle toho, do jaké kategorie je určitá práce zařazena. Prohlídky zaměstnanců, jejichž práce je zařazena do kategorie první se provádí jednou za šest let s výjimkou zaměstnanců nad 50 let,

---

¹⁰⁵ Zákon o specifických zdravotních službách.

u kterých se má prohlídka konat každé 4 roky. U zaměstnanců zařazených do kategorie druhé se prohlídky provádí každých 5 let a u zaměstnanců starších padesáti let každé 3 roky. Pokud je kategorie druhá zařazena jako riziková, tak se prohlídky provádějí stejně jako u kategorie třetí každé 2 roky. Zaměstnanci zařazení v kategorii čtvrté musí prohlídku absolvovat každý rok.¹⁰⁶ Zaměstnanec má nárok jít na mimořádnou pracovnělékařskou prohlídku, pokud o to zažádá. Zaměstnavatel může vyslat zaměstnance na mimořádnou pracovnělékařskou prohlídku, pokud se objevily pochybnosti o zdravotní způsobilosti zaměstnance k práci.

Pracovnělékařskou prohlídkou se posuzuje nejen zdravotní způsobilost k práci, ale i zdravotní stav v souvislosti s nemocí z povolání. V lékařském posudku mohou být učiněny různé posudkové závěry. Závěr může znít tak, že zaměstnanec je zdravotně způsobilý, zdravotně způsobilý s podmínkou, zdravotně nezpůsobilý nebo že pozbyl dlouhodobě zdravotní způsobilost k vykonávané práci.¹⁰⁷ Zdravotní způsobilost s podmínkou znamená, že zaměstnanec může danou práci vykonávat, ale musí při ní např. používat různé zdravotní pomůcky nebo že musí dodržovat určitá omezení. Používáním zdravotní pomůcky může být práce s brýlemi a omezením může být stanoveno, že zaměstnanec nemůže vykonávat práci ve výškách nebo že zaměstnanec nemůže vykonávat práci déle než určitý počet hodin. Tyto podmínky musí být splnitelné v konkrétní práci, která má být zaměstnancem vykonávána. Dlouhodobou ztrátou zdravotní způsobilosti je stav, který trvá déle než rok. Závěr o dlouhodobé ztrátě zdravotní způsobilosti lze uvést při periodické nebo mimořádné prohlídce. Pokud zaměstnanec dlouhodobě ztratil zdravotní způsobilost, musí být zaměstnavatelem převeden na jinou práci

---

¹⁰⁶ Vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče.

¹⁰⁷ Zákon o specifických zdravotních službách.

nebo s ním zaměstnavatel rozváže pracovní poměr ze zdravotních důvodů.¹⁰⁸ Lékař má povinnost v posudku uvést, zda důvody ztráty zdravotní způsobilosti souvisí s výkonem práce, pokud ztráta zdravotní způsobilosti byla způsobena pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a pracovní poměr je ukončen, zaměstnanec má právo na odstupné, a to nejméně ve výši dvanáctinásobku průměrného výdělku. Jako zdravotně nezpůsobilého lze označit pouze uchazeče o zaměstnání při vstupní lékařské prohlídce. Z lékařského pohledu znamená zdravotní nezpůsobilost a dlouhodobá ztráta zdravotní způsobilosti to samé, protože výsledkem je, že zaměstnanec nemůže danou práci v daném okamžiku vykonávat. V lékařském posudku musí být poučení o možnosti podání návrhu na přezkoumání tohoto lékařského posudku, musí tam být uvedena lhůta, ve které může být návrh podán.

---

¹⁰⁸ ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. Pracovnílékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 9. ISBN 978-80-7263-944-1.

7 Pracovní úrazy a nemoci z povolání

Nikdo nemá zájem na tom, aby se mu v práci stal pracovní úraz nebo vznikla nemoc z povolání, bohužel se to stává.¹⁰⁹

7.1 Pracovní úrazy

Pracovním úrazem se rozumí poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, pokud k nim došlo nezávisle na vůli zaměstnance krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů nebo vlastní tělesné síly při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů. Plněním pracovních úkolů není cesta do zaměstnání a zpět. Cestou do zaměstnání se rozumí cesta z bydliště zaměstnance do místa vstupu na pracoviště nebo na jiné místo určené k plnění pracovních úkolů nebo cesta na shromaždiště u zaměstnavatelů např. ve stavebnictví, lesnictví a zemědělství.¹¹⁰

Smrtelným pracovním úrazem se pro statistické účely rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo okamžitou smrt nebo na jehož následky zaměstnanec zemřel nejpozději do jednoho roku.¹¹¹

Zaměstnavatel je povinen zjistit příčiny pracovního úrazu a vyšetřit okolnosti, za nichž se pracovní úraz stal. Vyšetřování by mělo proběhnout za účasti zraněného zaměstnance, pokud to umožní jeho zdravotní stav. Dále by se měli vyšetřování

---

¹⁰⁹ KOČÍ, Miroslav, KOPECKÁ, Miroslava a STIEBITZ, Jindřich. Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013. s. 31. ISBN 978-80-7263-834-5.

¹¹⁰ Tamtéž. s. 39.

¹¹¹ § 3 nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů.

účastnit svědci, zástupce odborového orgánu, popř. zástupce zaměstnanců pro oblast BOZP. Než jsou objasněny příčiny a okolnosti vzniku pracovního úrazu, neměl by se bez vážných důvodů měnit stav na místě úrazu. Zaměstnavatel má povinnost vést evidenci o všech pracovních úrazech v knize úrazů. V knize úrazů musí být uvedeno jméno postiženého zaměstnance, datum a hodina úrazu, místo, kde se úraz stal, činnost, při které se pracovní úraz stal, popis úrazového děje, kolik hodin zaměstnanec odpracoval bezprostředně před vznikem úrazu, kolik osob bylo zraněno, druh zranění a zraněné části těla, druh, zdroj a příčiny úrazu, jména svědků úrazu a jméno a pracovní zařazení toho, kdo pracovní úraz zaznamenal. Zaměstnavatel musí na žádost zaměstnance (nebo rodinného příslušníka v případě smrtelného pracovního úrazu) vydat potvrzenou kopii nebo výpis z knihy úrazů.¹¹²

Pokud byla následkem pracovního úrazu způsobena smrt zaměstnance nebo měl po úrazu zaměstnanec více jak 3 dny pracovní neschopnost, musí zaměstnavatel vyhotovit záznam o pracovním úrazu. Záznam o pracovním úrazu je zaměstnavatel povinen předat zaměstnanci (nebo v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům). Záznam o úrazu musí být zaslán zúčastněným orgánům a institucím. V případě, že se stal pracovní úraz, je potřeba přijmout potřebná opatření, aby se neopakoval.¹¹³ Vláda stanovuje další bližší požadavky nařízením č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úraze, ve znění pozdějších předpisů.

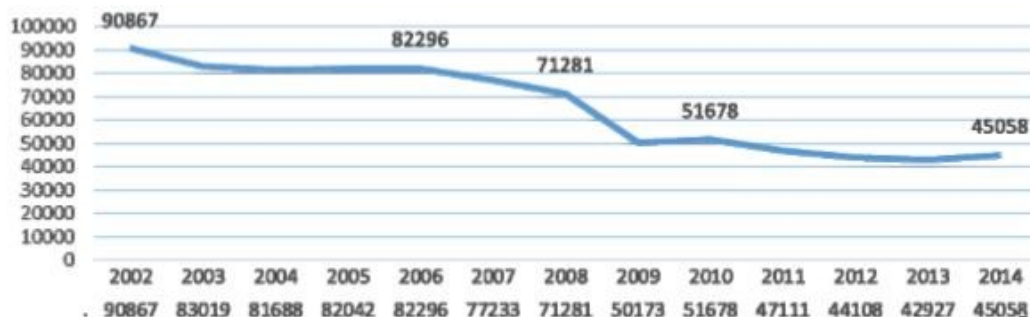
Státní úřad inspekce práce pravidelně zveřejňuje údaje o pracovních úrazech a o smrtelných pracovních úrazech. Počet pracovních úrazů dlouhodobě ubývá. V roce 2014 se stalo celkem 45 058 pracovních úrazů s pracovní neschopností. Ve srovnání s rokem 2002 je to přibližně polovina pracovních úrazů s pracovní

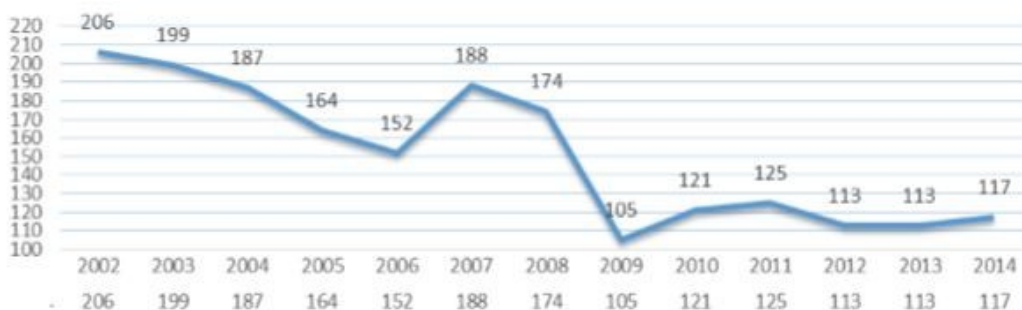
¹¹² § 2 nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ § 105 ZP.

neschopností, což vypovídá o významném snížení počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností. Podrobný vývoj počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností zobrazuje níže uvedený graf.¹¹⁴ Graf zobrazuje období od roku 2002 do roku 2014.

Počet smrtelných pracovních úrazů se v posledním roce zvýšil. V roce 2014 se stalo o 4 smrtelné pracovní úrazy více než v roce 2013. Nejčastěji smrtelné pracovní úrazy vznikají při dopravních nehodách a na staveništích. Níže uvedený graf zobrazuje počty smrtelných pracovních úrazů, které se staly v období od roku 2002 do roku 2014.¹¹⁵

¹¹⁴ Statistiku údajů a graf zpracoval Státní úřad inspekce práce. Pracovní úrazovost v České republice v roce 2014 [online], s. 4 a 9. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-63ed3f776131b248e013fd35166c7f8a/pracovni_urazovost_2014.pdf.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 11.

7.2 Nemoci z povolání

Nemoci z povolání vznikají nepříznivým působením škodlivých vlivů v pracovním prostředí na zaměstnance, zejména působením vlivů chemických, fyzikálních a biologických. Nemoci z povolání jsou uvedeny v seznamu nemocí z povolání. Seznam nemocí z povolání je stanoven v nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů. V příloze tohoto nařízení vlády jsou nemoci z povolání uvedené pod kapitolami I až VI, které se dále dělí na položky. Pro uznání nemoci z povolání je třeba, aby nemoc vznikla za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Za nemoc z povolání se také považuje akutní otrava, která vznikla nepříznivým působením chemických látek.¹¹⁶

Ohrožení nemocí z povolání je taková změna zdravotního stavu, která vznikla při výkonu práce nepříznivým působením pracovních podmínek, ale nedosáhla tak závažného stupně poškození zdraví, aby bylo toto poškození zdraví možné posoudit jako nemoc z povolání. Další setrvání ve stejné pracovní činnosti by mohlo vést ke zhoršení zdravotního stavu a až ke vzniku nemoci z povolání.¹¹⁷ Tam, kde se v následujícím textu mluví o nemoci z povolání, rozumí se tím i ohrožení nemocí z povolání.

Nemoc z povolání může mít zaměstnanec, který před datem zjištění diagnózy nemoci vykonával pracovní činnost u zaměstnavatele, kde taková nemoc mohla

---

¹¹⁶ Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁷ ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. Pracovnělékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 202. ISBN 978-80-7263-944-1.

vzniknout. Zjištění i nahlášení nemoci z povolání může nastat i po skončení pracovního poměru, může se tak stát například i u osob v důchodu.¹¹⁸

Postup uznání nemocí z povolání upravuje zákon o specifických zdravotních službách v § 61 až 68 a vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku. Poskytovatelé pracovnělékařských služeb zjišťují a posuzují zdravotní stav zaměstnance v souvislosti s nemocí z povolání. Pro účely dalšího posouzení a uznání nemoci z povolání předávají kopii zdravotnické dokumentace poskytovatelům v oboru pracovního lékařství, kteří mají povolení Ministerstva zdravotnictví k uznávání nemocí z povolání, což jsou centra nebo kliniky pracovního lékařství (dále jen „centra pracovního lékařství“).¹¹⁹

Centra pracovního lékařství na základě zjištěných skutečností vydají lékařský posudek se závěrem, z kterého musí vyplývat, zda se nemoc zaměstnance uznává nebo neuznává jako nemoc z povolání. Další možný závěr je, že nemoc již nesplňuje podmínky pro uznání nemoci z povolání.

Splnění podmínek vzniku nemocí z povolání ověřují příslušné orgány ochrany veřejného zdraví,¹²⁰ popř. Státní úřad pro jadernou bezpečnost při podezření, že nemoc vznikla působením ionizujícího záření při výkonu práce. Orgánem ochrany veřejného zdraví jsou v tomto případě krajské hygienické stanice a Hygienická stanice hlavního města Prahy (dále jen „KHS“). KHS na žádost centra pracovního lékařství vypracuje stanovisko, ve kterém musí být uvedeno, zda jsou splněny

---

¹¹⁸ Tamtéž. s. 160 a 204.

¹¹⁹ Tamtéž. s. 202.

¹²⁰ Podle zákona o ochraně veřejného zdraví.

podmínky pro vznik nemoci z povolání při vykonávání posuzované práce. KHS vypracovává stanovisko na základě provedených šetření, zejména po zjištění míry vystavení zaměstnance rizikovým faktorům. Posuzovaný zaměstnanec musí být k šetření přizván. Z šetření musí být na místě vypracován protokol.¹²¹

Všechny uznané nově vzniklé nemoci z povolání se hlásí do Národního registru nemocí z povolání. Tento registr byl založen v roce 1991. Předtím se sledovaly údaje o nemocech z povolání od roku 1973 pro statistické účely. Dnes se sledují všechny nemoci z povolání a ohrožení nemocí z povolání, které vznikly v rámci současného nebo dřívějšího výkonu zaměstnání u zaměstnavatele, který má sídlo na území České republiky. Na státní příslušnosti postiženého zaměstnance nezáleží, evidovanými zaměstnanci v Národním registru nemocí z povolání jsou i cizinci. Sběr a zpracování dat zajišťuje Státní zdravotní ústav. Státní zdravotní ústav je příspěvkovou organizací Ministerstva zdravotnictví.¹²²

Zařazení zaměstnanců podle kategorizace prací plně neodpovídá množství výskytu nemocí z povolání. Například je velké množství osob vystavených nadměrnému hluku, ale je velmi malý počet poškození sluchu hlášených jako nemoc z povolání. To je ovlivněno účinnými ochrannými prostředky a prevencí. Naopak nemoci z povolání způsobené nadměrnou zátěží určitých svalových skupin horních končetin jsou velmi časté,¹²³ přičemž ne vždy je vykonávaná práce zařazena do patřičné kategorie, odpovídající míře a intenzitě rizikových faktorů.

---

¹²¹ ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. Pracovnělékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 206. ISBN 978-80-7263-944-1.

¹²² Tamtéž. s. 201.

¹²³ Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky. Červen 2008 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. s. 13. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5599/narodni_politika_CR.pdf.

Zaměstnavatel má povinnost vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání. Zaměstnavatel musí zavést opatření k odstranění nebo minimalizaci rizik, která jsou schopna vyvolat nemoc z povolání.¹²⁴

Pro představu si dovoluji uvést statistiku nemocí z povolání v České republice z roku 2014. Celkem bylo uznáno 1214 nemocí z povolání a 36 ohrožení nemocí z povolání, a to celkem u 1065 pracovníků.¹²⁵ U jedné osoby může být v jednom roce uznáno více nemocí z povolání, především pokud se jedná o stejnou nemoc bilaterálně.¹²⁶ Ve srovnání s rokem 2013 vzrostl počet nemocí z povolání o 208 případů. Nejvíce nemocí z povolání (552 případů) v roce 2014 bylo způsobeno působením fyzikálních faktorů. Největší nárůst nemocí z povolání oproti roku 2013 byl u přenosných a parazitárních nemocí. Nejvíce nemocí z povolání (397 případů) bylo v roce 2014 v Moravskoslezském kraji. Nejčastěji vznikaly nemoci z povolání (246 případů) v činnosti „těžba a dobývání“, dále následovala odvětví „zdravotní a sociální péče“ a „výroba motorových vozidel“. Nejčastější diagnózou (310 případů) u nemocí z povolání byl v roce 2014 syndrom karpálního tunelu, který vznikl u 108 případů z práce s vibrujícími předměty a u 202 případů kvůli přetěžování horních končetin.¹²⁷

7.3 Odškodnění pracovních úrazů a nemocí z povolání

Zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu vzniklou pracovním úrazem a nemocí z povolání, pokud škoda vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé

---

¹²⁴ § 105 odst. 6 ZP.

¹²⁵ FENCLOVÁ, Zdeňka, URBAN, Pavel a PELCLOVÁ, Daniela. Profesionální onemocnění hlášená v České republice v roce 2014. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2015, 65(4), s. 1.

¹²⁶ ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. *Pracovnílékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů*. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 202. ISBN 978-80-7263-944-1.

¹²⁷ FENCLOVÁ, Zdeňka, URBAN, Pavel a PELCLOVÁ, Daniela. Profesionální onemocnění hlášená v České republice v roce 2014. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2015, 65(4), s. 1.

souvislosti s plněním pracovních úkolů. Pro účely odškodnění je třeba posoudit, co bylo, popř. nebylo plněním pracovní povinnosti.

Zaměstnanec má právo vůči zaměstnavateli požadovat náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění, náhradu za ztrátu na výdělku, náklady spojené s léčením a věcnou škodu. Zaměstnavatel má povinnost zaměstnanci tyto oprávněné nároky proplatit.

Zaměstnavateli vzniknou také ztráty. Můžeme je dělit na ztráty pojištěné a ztráty nepojištěné. Pojištěné ztráty zaměstnavatele jsou úhrada zdravotní péče za postižené zaměstnance, odškodnění úrazů a nemocí z povolání, zdravotní pojištění, vyplacení nemocenského, popř. invalidního důchodu postiženému zaměstnanci, vyplacení sirotčího, vdovského nebo vdoveckého důchodu. Nepojištěné ztráty zaměstnavatele jsou například ztráty z momentálního nevykonávání práce postiženým zaměstnancem, ztráty z budoucího nevykonávání práce z důvodu invalidity nebo smrti postiženého zaměstnance a zameškaná doba ostatních zaměstnanců a vedoucích zaměstnanců při poskytování první pomoci a šetření úrazu.¹²⁸ Významnou ztrátou může být pro zaměstnavatele i penále za nesplnění smlouvy, např. v případě nedodání nebo pozdního dodání zboží, které měl dodat poškozený zaměstnanec.

Ztráty mohou vzniknout i státu, který hradí náklady na vyšetřování příčin úrazů. Stát také hradí škody, které vzniknou ve veřejné správě a obraně.¹²⁹

Zaměstnavatel musí být ze zákona pojištěn pro případ pracovního úrazu nebo nemoci z povolání u pojišťovny, po které bude v případě, že taková negativní

---

¹²⁸ KOČÍ, Miroslav, KOPECKÁ, Miroslava a STIEBITZ, Jindřich. Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013. s. 32. ISBN 978-80-7263-834-5.

¹²⁹ Tamtéž.

událost nastane, požadovat pojistné plnění. Pojišťovna má na základě toho povinnost nahradit způsobenou škodu. Povinné pojištění zaměstnavatele je stanoveno v zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“).¹³⁰ Zaměstnavatel má povinnost zdravotní pojišťovně nahradit náklady, které pojišťovna vynaložila na zdravotní péči hrazenou ze zdravotního pojištění v případě zaviněného protiprávního jednání zaměstnavatele. Může se tak stát např. za situace, že zaměstnavatel řádně nezajistil BOZP nebo OOPP pro poškozeného zaměstnance. V takovém případě pojišťovna pojistné plnění poskytnout nemusí. Pokud ale na druhou stranu zaměstnanec nepoužil ochranné pomůcky, i přestože mu byly zaměstnavatelem poskytnuty a zaměstnanec byl řádně poučen o jejich používání, zaměstnavatel se může odpovědnosti zprostit. V takovém případě je možné odškodnit poškozeného zaměstnance pouze částečně, pokud se mu prokáže spoluzavinění.¹³¹ Zdravotní pojišťovna může zaměstnavateli vyměřit přírůžku k pojistnému v případě, že se u zaměstnavatele v minulém roce opakovaně vyskytly pracovní úrazy nebo nemoci z povolání vzniklé ze stejných příčin.¹³²

---

¹³⁰ Dle § 55 odst. 1 a odst. 6 zákona o veřejném zdravotním pojištění má zdravotní pojišťovna právo vůči třetí osobě na náhradu nákladů, které musela vynaložit, pokud škoda vznikla zaviněným protiprávním jednáním této třetí osoby vůči pojištěné osobě. Zdravotní pojišťovna ale nemusí vymáhat náhradu nákladů, pokud shledá, že by bylo vymáhání spojeno se zvláštními nebo nepoměrnými obtížemi, nebo pokud by bylo pravděpodobné, že by byl výtěžek menší než náklady na jeho vymáhání.

¹³¹ KOČÍ, Miroslav, KOPECKÁ, Miroslava a STIEBITZ, Jindřich. Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013. s. 32. ISBN 978-80-7263-834-5.

¹³² § 45 odst. 1 zákona o veřejném zdravotním pojištění.

8 Dozorové orgány v oblasti BOZP

Dohled na pracovní podmínky při práci je vykonáván na úrovni státu, zaměstnavatelů, odborů a zástupců zaměstnanců. Kontrola na úrovni státu sleduje celospolečenské zájmy a cíle, nemůže tak zcela nahradit kontrolu zdola. Pro možnost státu kontrolovat a dozorovat dodržování bezpečnosti práce jsou stanoveny a zřízeny dozorové orgány. Tyto orgány mají určeny pravomoci a sankce, které ukládají za nedodržení stanovených pravidel. Těmito orgány jsou v první řadě KHS a oblastní inspektoráty práce. Existují i zvláštní právní předpisy, kterými se zřizují další dozorové orgány. Např. v oblasti jaderné bezpečnosti a radiační ochrany to je zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a s ním související prováděcí předpisy o dodržování jaderné bezpečnosti. Kontrolním orgánem podle zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jsou inspektoři Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Dle zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů, jsou dozorovými orgány v oblasti hornictví Český báňský úřad a obvodní báňské úřady.¹³³ V oblasti požární ochrany vykonávají kontrolu orgány státního požárního dozoru na základě zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

---

¹³³ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 16. ISBN 80-7013-414-3.

8.1 Inspekce práce

Inspekce práce je upravena zákonem o inspekci práce. Tímto zákonem jsou zřízeny správní úřady, kterými jsou Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce. Státní úřad inspekce práce (dále jen „úřad“) je řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí a sídlí v Opavě. V čele úřadu je generální inspektor a v čele oblastních inspektorátů práce jsou vedoucí inspektoři. Jejich jmenování a odvolání se řídí zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.¹³⁴ Oblastních inspektorátů práce je v ČR celkem osm (např. Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze, Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové).

Orgány inspekce práce jsou kontrolními orgány na úseku ochrany pracovních vztahů a pracovních podmínek. Úřad a oblastní inspektoráty práce mimo jiné kontrolují i dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce. Kontrolovaný zaměstnavatel má povinnost vytvořit podmínky k výkonu kontroly, poskytnout součinnost i materiální a technické zabezpečení pro výkon kontroly.¹³⁵

K důležitým činnostem úřadu a oblastních inspektorátů práce patří také konzultační, poradenská a osvětová činnost. Hlavním cílem kontrol úřadu a oblastních inspektorátů práce je prevence, nikoliv represe. Jde tedy především o předcházení vzniku pracovních úrazů, nemocí z povolání a havárií technických

---

¹³⁴ ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. s. 9. ISBN 978-80-7317-071-4.

¹³⁵ Tamtéž.

zařízení. Pro případ, že by k takovým událostem došlo, je třeba mít co nejlepší přípravu na zdolávání následků takových jevů.¹³⁶

Úřad rozhoduje ve správním řízení o přestupcích, správních deliktech a o uložení pořádkové pokuty podle § 6 odst. 2 zákona o inspekci práce v prvním stupni. Úřad zároveň ve správním řízení přezkoumává rozhodnutí (o přestupcích, správních deliktech a o uložení pořádkových pokut), které vydal oblastní inspektorát práce. Úřad provozuje informační systém o pracovních úrazech a informační systém o rizicích při výkonu práce a na opatření k jejich odstraňování. Oba systémy slouží pro potřeby úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí.¹³⁷

Oblastní inspektorát práce mimo jiné ukládá opatření a kontroluje jejich plnění, aby byly odstraněny nedostatky, které byly zjištěny při kontrole, stanovuje lhůty k nápravě a bezplatně poskytuje zaměstnancům i zaměstnavatelům základní informace a poradenství.¹³⁸

Proti pravomocnému rozhodnutí oblastního inspektorátu práce nebo úřadu lze u příslušného soudu podat žalobu.¹³⁹

---

¹³⁶ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 6. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

¹³⁷ ČERMÁK, Jaroslav. Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praha: Eurounion, 2008. s. 9. ISBN 978-80-7317-071-4.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. s. 35. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

8.2 Státní správa v ochraně veřejného zdraví

Orgány státní správy v ochraně veřejného zdraví jsou Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra a především KHS, které plní funkci státního zdravotního dozoru.

Ministerstvo zdravotnictví řídí a kontroluje výkon státní správy a je odpovědné za tvorbu a realizaci národní politiky v této oblasti. Ministerstvo zdravotnictví řídí a kontroluje KHS, rozhoduje o opravných prostředcích, které byly podané proti rozhodnutí KHS. Ministerstvo zdravotnictví mimo jiné zajišťuje mezinárodní spolupráci, plní závazky vyplývající z mezinárodních dokumentů a přijímá opatření na základě předpisů Evropské unie.¹⁴⁰

Ministerstvo obrany vykonává úkoly státní správy v oblasti ochrany veřejného zdraví a státního zdravotního dozoru v ozbrojených silách, dále v samotném Ministerstvu obrany a jeho organizačních složkách a příspěvkových organizacích a nad jimi užívanými objekty.¹⁴¹

Ministerstvo vnitra vykonává úkoly státní správy v oblasti ochrany veřejného zdraví a státního zdravotního dozoru v bezpečnostních sborech s výjimkou Vězeňské služby České republiky, dále v samotném Ministerstvu vnitra a jeho organizačních složkách a příspěvkových organizacích a nad jeho užívanými stavbami a zařízeními.¹⁴²

KHS je správním úřadem, v jejím čele je ředitel, kterého jmenuje a odvolává zástupce generálního ředitele státní služby. KHS sídlí v jednotlivých krajích

---

¹⁴⁰ ČERMÁK, Jaroslav. Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Praha: Eurounion, 2008. s. 31. ISBN 978-80-7317-071-4.

¹⁴¹ Tamtéž. s. 34.

¹⁴² Tamtéž.

a v Praze (např. Krajská hygienická stanice Pardubického kraje se sídlem v Pardubicích, Hygienická stanice hlavního města Prahy). KHS vydávají rozhodnutí, závazná stanoviska, osvědčení, povolení a v neposlední řadě provádějí státní zdravotní dozor v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví včetně projednávání přestupků. KHS také rozhoduje o kategorizaci prací, stanovuje rizikové práce a posuzuje podmínky pro vznik nemocí z povolání.¹⁴³

Hygiena znamená dodržování hygienických zásad, aby bylo uchováno lidské zdraví. Hygiena se dělí na samostatná odvětví jako například hygiena výživy, hygiena práce, hygiena komunální a další. Hygiena práce se zabývá pracovním prostředím a vlivy tohoto pracovního prostředí na zdraví zaměstnanců. Nástrojem pro hodnocení stavu pracovního prostředí ve vztahu ke zdraví zaměstnanců jsou hygienické limity, které se porovnávají s aktuálním výskytem rizikových faktorů v konkrétním pracovním prostředí. Hygienické limity stanovují maximální hodnoty pro výskyt rizikových faktorů. V předpisech se tyto hygienické limity nazývají různě, např. nejvyšší přípustné hodnoty rizikových faktorů, nejvyšší přípustná koncentrace, přípustný expoziční limit, nejvyšší přípustné hodnoty expozice či nejvyšší přípustné mezní hodnoty expozice.¹⁴⁴

8.3 Rozdíly mezi inspekcí práce a krajskými hygienickými stanicemi

V České republice se vyskytuje jistá dvojkolejnost úpravy bezpečnosti práce. Jak je již výše uvedeno, tak na jedné straně stojí orgány inspekce práce a na druhé KHS. V rámci Evropské unie taková dvojkolejnost není obvyklá, většina států upravuje tuto problematiku sjednoceně a oblast BOZP zaštiťuje pouze jedna

---

¹⁴³ ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. s. 32. ISBN 978-80-7317-071-4.

¹⁴⁴ JANÁKOVÁ, Anna. *Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. s. 18. ISBN 978-80-7263-685-3.

organizace. Výjimkou je Francie, která má problematiku BOZP upravenou podobně jako Česká republika, tedy v rámci více právních předpisů a více institucí. Výhodou takové úpravy je, že nejsou přehlížena poškození zdraví s méně dramatickým průběhem, než jaký mají úrazy. Na druhou stranu je obtížné koordinovat práci více kontrolních orgánů, aby byla dodržena pravidla dozoru, která stanovila Evropská unie.¹⁴⁵

Inspekce práce se řídí zákonem o inspekci práce. Tento zákon také stanovuje sankce. Zaměstnanci úřadu či oblastního inspektorátu práce tak mohou ukládat pokuty za spáchání přestupku nebo správního deliktu, např. mohou také ukládat pokuty na místě, jejich činnost zejména probíhá v rámci správního řízení. Orgány inspekce práce mají povinnost se ohlásit, než přijdou na kontrolu. Naopak KHS se řídí zákonem na ochranu veřejného zdraví, který sankce podrobněji neupravuje. Úprava sankcí pro tuto oblast se objevuje v návrzích novel k zákonu o ochraně veřejného zdraví, nicméně žádná taková novela zatím schválena nebyla. Vymahatelnost sankcí je tedy velmi oslabena. Zaměstnanci KHS nemají povinnost dopředu hlásit zaměstnavateli výkon státního zdravotního dozoru. Provedení kontroly jim musí být umožněno. V případě odvolání proti rozhodnutí KHS je další instancí Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo zdravotnictví se však při rozhodování o odvolání v praxi v řadě případů přiklání na stranu zaměstnavatele, zvláště pokud je nalezena formální chyba v postupu na straně KHS, a věc je vrácena zpět.

---

¹⁴⁵ BRHEL, Petr (ed.). Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. s. 16. ISBN 80-7013-414-3.

Závěr

Téma bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsem si vybrala pro jeho zajímavost a především pro jeho aktuálnost. Každý zaměstnavatel musí zajistit BOZP pro své zaměstnance, pravidelně musí vyhledávat a vyhodnocovat rizika a zavádět opatření k jejich odstranění. Díky této diplomové práci jsem lépe porozuměla problematice oblasti BOZP a snažila jsem se odhalit, jak je v praxi BOZP zajišťována a jaká práva a povinnosti s tím spojená mají zaměstnavatelé a další osoby v pracovním procesu.

Cílem této diplomové práce bylo charakterizovat BOZP a představit ji z různých úhlů pohledu. Pro splnění tohoto cíle jsem prostudovala mnoho literatury, aby byla práce komplexně zpracována. V této práci bylo obecně pojednáno o BOZP, byla uvedena zajímavá a důležitá fakta z historie BOZP a bylo uvedeno mnoho právních předpisů k dotvoření představy o rozsahu BOZP. Byly také uvedeny prameny BOZP nadnárodní úrovně. Bohužel z důvodu omezeného rozsahu této práce nemohlo být této kapitole věnováno více pozornosti. Nadnárodní úprava BOZP je velice důležitá, zejména otázka směrnic Evropské unie, protože stát má povinnost v určité lhůtě směrnice transponovat do našeho právního řádu.

Největší pozornost jsem věnovala zákoníku práce, který obsahuje základní úpravu BOZP v České republice. Zákoník práce obsahuje obecné zásady, které se uplatní pro celou oblast BOZP. Také z tohoto důvodu bylo nutné se jím více zabývat. Jednou z nejdůležitějších zásad je prevence rizik, kterou jsem zařadila do samostatné kapitoly. Pozornost byla věnovaná i kategorizaci prací a pracovnílékařským službám. Nemohla jsem opomenout ani důležitost zákona o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a úpravu postavení a činnosti odborně způsobilých osob. Byla vyjmenovaná práva a povinnosti zaměstnavatelů a zaměstnanců. Zkráceně byla popsána činnost odborových organizací a dalších způsobů účasti zaměstnanců na zajišťování BOZP, tedy např. prostřednictvím zástupců pro oblast BOZP.

Zajímavou shledávám i problematiku pracovních úrazů a nemocí z povolání, které jsem věnovala samostatnou kapitole. Nepostradatelnou úlohu v zajišťování BOZP mají dozorové a kontrolní orgány. Tyto orgány jsou popsány v poslední kapitole. Domnívám se, že se mi podařilo dosáhnout cíle této diplomové práce a zpracovat toto téma, které má velmi širokou zákonnou úpravu.

Jako doklad, že jde o stále se vyvíjející se problematiku, na závěr uvádím změny v právních předpisech, které nastaly v minulém roce. Od 1. 1. 2015 nabylo účinnosti nařízení vlády č. 170/2014 Sb., které je novelou nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu. Ve druhé polovině roku 2015 nabyly účinnosti například:

- zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (tzv. zákon o prevenci závažných havárií);
- nařízení č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání;
- nařízení č. 291/2015 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením a v neposlední řadě
- vyhláška č. 180/2015 Sb., o pracích a pracovištích, které jsou zakázány těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí, a zaměstnankyním-matkám do konce devátého měsíce po porodu, o pracích a pracovištích, které jsou zakázány mladistvým zaměstnancům, a o podmínkách, za nichž mohou mladiství zaměstnanci výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání.

V lidské činnosti, ve výrobních procesech a v pracovních vztazích vznikají stále nové skutečnosti. Tomu se musí přizpůsobovat právní předpisy a dozor nad dodržováním BOZP. Z tohoto důvodu je nutné problematiku BOZP stále sledovat a zabývat se jí.

Seznam použitých zkratek

BOZP – bezpečnost a ochrana zdraví při práci

ZP – zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

ZBOZP – zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších předpisů

LZPS – Listina základních práv a svobod

EU-OSHA – Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

OOPP – osobní ochranné pracovní prostředky

KHS – krajská hygienická stanice

OZO – odborně způsobilá osoba v prevenci rizik

Seznam použitých pramenů

Monografie:

BRHEL, Petr (ed.). *Pracovní lékařství: základy primární pracovnělékařské péče*. Vyd. 1. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2005. ISBN 80-7013-414-3.

ČERMÁK, Jaroslav. *Bezpečnost práce: aktualizované okruhy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: Eurounion, 2008. ISBN 978-80-7317-071-4.

DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v otázkách a odpovědích*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-735-7007-6.

HŮRKA, Petr. *Pracovní právo*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-540-1.

JACOBSEN, Lone, KEMPA, Viktor a VOGEL, Laurent. *Evropská cesta BOZP: základy, fungování a současné výzvy: odborová příručka = Európska cesta k BOZP: základy, fungovanie a súčasné výzvy*. Vyd. 1. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2006. ISBN 80-868-0908-0.

JANÁKOVÁ, Anna. *Abeceda bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. 5. rozšířené vydání. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-80-7263-685-3.

KOČÍ, Miroslav, KOPECKÁ, Miroslava a STIEBITZ, Jindřich. *Průvodce odborně způsobilých osob problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hornické činnosti a požární ochrany*. Vyd. 1. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-834-5.

NEUGEBAUER, Tomáš. *Vyhledání a vyhodnocení rizik v praxi*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7478-458-3.

NEUGEBAUER, Tomáš. *Průvodce problematikou bezpečnosti a ochrany zdraví při práci*. Praha: BMSS-Start, 2010. ISBN 978-80-86140-62-9.

NEUGEBAUER, Tomáš. *Jak plnit nové požadavky bezpečnosti práce*. Vyd. 1. Praha: Rego, 2002. ISBN 80-866-4800-1.

NEUGEBAUER, Tomáš. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce. O čem je současná BOZP*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-556-4.

ŠUBRT, Bořivoj a TUČEK, Milan. *Pracovnílékařské služby: povinnosti zaměstnavatelů a lékařů*. 2., doplněné vydání. Olomouc: ANAG, 2015. ISBN 978-80-7263-944-1.

TRÖSTER, Petr. *Hlava XVIII. Bezpečnost a ochrana zdraví při práci*. In: BĚLINA, Miroslav et al. *Pracovní právo*. 6., dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-283-0.

Praktická příručka o osvědčených postupech pro prevenci a minimalizaci rizik azbestu při práci (potenciálně) zahrnující kontakt s azbestem: pro zaměstnavatele, zaměstnance a inspektory práce: příručka osvědčených postupů. 1. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 2007. ISBN 978-80-7071-282-5.

Odborné články a další dokumenty:

FENCLOVÁ, Zdeňka, URBAN, Pavel a PELCLOVÁ, Daniela. *Profesionální onemocnění hlášená v České republice v roce 2014*. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2015, 65(4).

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o strategickém rámci Evropské unie pro ochranu zdraví a bezpečnosti při práci na období 2014 – 2020 [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0332&from=CS>.

Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci České republiky. Červen 2008 [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5599/narodni_politika_CR.pdf.

Inspekce práce v České republice [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-ed80b5759a053d739f962ca9ae5a862b/inspekce_prace_cr.pdf.

Pracovní úrazovost v České republice v roce 2014 [online]. Státní úřad inspekce práce. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-63ed3f776131b248e013fd35166c7f8a/pracovni_urazovost_2014.pdf.

Zákony:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Podzákoné právní předpisy:

Nářízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, ve znění pozdějších předpisů

Nariadení vlády č. 201/2010 Sb., kterým se stanoví způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úraze, ve znění pozdějších předpisů

Nariadení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků

Nariadení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů

Nariadení vlády č. 101/2005 Sb., kterým se stanoví podrobnější požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Nariadení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (tzv. vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče)

Abstrakt: Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Tématem diplomové práce je bezpečnost a ochrana zdraví při práci (BOZP). Toto téma bylo vybráno pro jeho důležitost a aktuálnost. Diplomová práce obsahuje osm kapitol.

V první kapitole je charakterizován pojem BOZP. Bezpečné a zdravé nezávadné pracovní podmínky chrání zaměstnance a další osoby, aby nebylo ohroženo jejich zdraví a bezpečnost. Zajištění BOZP je důležité pro zaměstnance, zaměstnavatele i pro celou společnost.

Ve druhé kapitole jsou uvedena fakta z historie zajišťování BOZP.

Třetí kapitola popisuje významné vnitrostátní právní předpisy, které zabezpečují zdraví a bezpečnost lidí v pracovním procesu. V této kapitole jsou dále uvedeny mezinárodní organizace, mezinárodní smlouvy a další právní předpisy.

Čtvrtá kapitola se zabývá právy a povinnostmi zaměstnavatelů a zaměstnanců. Primární odpovědnost při zajišťování BOZP mají zaměstnavatelé. Na druhou stranu také zaměstnanci mají povinnost starat se o své zdraví a bezpečí a o zdraví a bezpečí ostatních osob na pracovišti. Zaměstnavatelé mají povinnost spolupracovat se zaměstnanci nebo jejich zástupci v záležitostech týkajících se BOZP. V této kapitole jsou také popsána práva odborových organizací a zástupců pro oblast BOZP.

Pátá kapitola popisuje další zajištění podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Šestá kapitola se zabývá prevencí rizik. Podle zásady prevence rizik se zavádí opatření k odstranění nebo minimalizaci rizik vzniklých při práci. Princip prevence je hlavní zásadou BOZP. V této kapitole se dále pojednává o pracovnělékařských službách. Pracovnělékařskými prohlídkami se zjišťuje zdravotní stav zaměstnance, aby byla včas odhalena možnost poškození jeho zdraví a aby zaměstnanec dále nepokračoval ve výkonu určité práce.

Sedmá kapitola se zabývá pracovními úrazy a nemocemi z povolání.

Poslední kapitola popisuje dozorové a kontrolní orgány v oblasti BOZP.

Abstract: Health and safety at work

The topic of the diploma thesis is Health and safety at work (HSW). The topic has been chosen for its importance and topicality. The diploma thesis is structured into eight chapters.

The first chapter gives a characterization of HSW. Safe and healthy working conditions are protecting employees and other people against harm to their health and safety. Ensuring of HSW is significant to employees, employers and society in general.

The second chapter describes the history of HSW.

The third chapter deals with the main legislation provided for the health and safety of people in the workplace. There are also described international organizations and their legal provisions in connection with HSW.

The fourth chapter discusses the rights and obligations of both employers and employees. Employers have the primary responsibility for ensuring HSW. On the other hand, employees have to take reasonable care to protect their health and safety and the health and safety of other people in the workplace. Employers have a duty to cooperate with employees, or their representatives, on health and safety matters. There are also described rights of trade unions and representatives of employees in HSW.

The fifth chapter describes further conditions for ensuring HSW.

The sixth chapter discusses the principle of prevention. The principle of prevention includes preparatory measures to eliminate or minimise risks arising from work. It is the main principle in HSW. In the sixth chapter is also included a health monitoring that involves testing of the health of workers to identify potential signs of possible harm to their health.

In the seventh chapter there are described work-related injuries and long term illnesses.

The last chapter of my diploma thesis deals with the health and safety authority.

Klíčová slova/Key words

Princip prevence; práva a povinnosti zaměstnavatelů a zaměstnanců; pracovní úrazy a nemoci z povolání

The principle of prevention; the rights and obligations of both employers and employees; work-related injuries and long term illnesses

Název diplomové práce/The topic of the diploma thesis

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Health and safety at work